

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Migrace pracovních sil a problém multikulturalismu v EU
Labor Migration and the Issue of multikulturalism in the EU

Student: Pavel Vaněk

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Kateřina Dvoroková Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Pavel Vaněk**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: **Migrace pracovních sil a problém multikulturalismu v EU**
Labor Migration and the Issue of Multiculturalism in the EU

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretické vymezení migrace a multikulturalismu
3. Analýza migračních pohybů v EU v období let 2001 až 2012
4. Zhodnocení vlivů migrace pracovních sil v jednotlivých státech EU
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Etnické komunity v kulturní a sociální různosti*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2011. 314 s. ISBN 978-80-87398-08-1.
CASTLES, Stephen a Mark J. MILLER. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. 4th ed. New York: The Guilford Press, 2009. 370 s. ISBN 978-1-60623-070-1.
SCHEU, Herald Christian et al. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. 322 s. ISBN 978-80-87284-07-0.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 2. 5. 2014

.....

Pavel Vaněk

Děkuji paní Ing. Kateřině Dvorokové Ph.D. za cenné rady, připomínky a věnovaný čas při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod	4
2. Teoretické vymezení migrace a multikulturalismu	5
2.1 Typologie migrace.....	6
2.2 Příčiny migrace.....	8
2.3 Důsledky migrace.....	11
2.3.1 Důsledky pro vysílající zemi	11
2.3.2 Důsledky pro přijímající zemi	12
2.4 Vlivy migrace na pracovní trh.....	13
2.4.1 Vliv migrace na celkový HDP.....	14
2.4.2 Vliv migrace na mzdy	14
2.4.3 Vliv migrace na zaměstnanost.....	15
2.5 Historie mezinárodní migrace	16
2.5.1 Směry migrace v 19. a 20. století v rámci Evropy	17
2.5.2 Směry migrace v 21. století v Evropě.....	18
2.6 Migrační politika vybraných států Evropské unie	19
2.7 Definice, pojetí a vznik multikulturalismu	20
2.8 Shrnutí	22
3. Analýza migračních pohybů v EU v období 2001 až 2012	23
3.1 Základní informace o vybraných členských zemích Evropské unie	23
3.2 Vývoj pohybu obyvatel v Evropské unii	24
3.3 Vývoj počtu cizinců v EU	26
3.4 Analýza získání státního občanství ve vybraných zemích EU	29
3.5 Migrační toky v Evropské unii	32
3.6 Vývoj hrubé míry čisté migrace	36
3.7 Shrnutí	38
4. Zhodnocení vlivů migrace pracovních sil vybraných států EU	39
4.1 Vliv zemí na migraci	39
4.1.1 Vývoj ve Španělsku.....	39
4.2.2 Vývoj ve Velké Británii.....	41
4.2 Shrnutí	46
5. Závěr.....	47
Seznam literatury.....	49

1. Úvod

Cílem bakalářské práce je zhodnotit vlivy a trendy migrace v Evropské unii. Téma této práce jsem zvolil, protože rád cestuji a jsem ve styku s cizinci, ale zejména proto, že jsem sám byl v pozici migranta, když jsem čtyři roky žil v různých státech Evropské unie a musel řešit stejné problémy jako migranti a to ať už problematiku zajištění práce nebo nutnost se začlenit do sociální struktury dané země. Dalším důvodem pro výběr tohoto tématu byl dlouhodobý zájem o dění a vývoj v Evropské unii. Migrace, se zejména v posledních letech stává aktuálním tématem, který je potřeba řešit stejně jako problém multikulturalismu, který je přímo spojen s migrací. Předmětem této bakalářské práce je poukázat na problematiku migrace a multikulturalismu v Evropské unii a také v jednotlivých vybraných státech Evropské unie, zhodnotit historický a současný vývoj migrace a poukázat na vlivy, které migrace způsobuje.

Bakalářské práce je rozdělena do tří kapitol. První kapitola se obsahově zabývá teoretickým vymezením migrace a multikulturalismu. Je zde také nastíněn historický vývoj migrace a migrační politika jednotlivých států Evropské unie

V druhé kapitole jsou analyzovány migrační toky v Evropské unii v letech 2001 až 2012. Jsou zde také nastíněny problematiky multikulturalismu v podobě vývoje počtu cizinců a počty získaných státních občanství. Součástí této kapitoly je také vývoj migračních toků, které ve vybraných zemích Evropské unie působí.

Třetí kapitola se pak zaměřuje na jednotlivé vlivy migrace a to jak vlivy působící na cílové země a i ty vlivy, které mohou cílové země ovlivnit z pohledu k migraci. Ty vlivy jsou zaměřeny zejména na výši minimální mzdy a míry nezaměstnanosti, jakožto hlavními faktory pro pracovní migraci. Jsou zde uvedeny příklady jednotlivých zemí, kde se snažím implementovat tyto vlivy na počty imigrantů v jednotlivých zemích.

Teoretická část bakalářské práce vychází ze zahraniční i české, odborné knižně vydané literatury a analytická část pak vychází zejména z oficiálních zdrojů Evropské unie. Analyzuji především počty imigrantů a emigrantů, vývoj minimální mzdy a míry nezaměstnanosti, dále počty cizích státních příslušníků a počty udělených státních občanství. Práce je zaměřena zejména na Velkou Británii a Španělsko. Data jsou čerpána z Eurostatu a metody využitě při vytváření této práce jsou hlavně analýza a porovnávání.

2. Teoretické vymezení migrace a multikulturalismu

Moderní, digitální a rychlá doba 21. století se kromě jiného vyznačuje vysokou úrovní globalizace a celosvětovou mobilitou. Možnost svobodného výběru usadit se v zemi, která nejvíce vyhovuje našim potřebám a požadavkům je zakotvena ve čtyřech základních svobodách vnitřního trhu Evropské unie. Důvodů pro změnu místa pobytu může být mnoho. Jak malý počet investorů v místě bydliště a s tím spojený nedostatek pracovních míst, tak nízké mzdy nebo rodinné důvody. Tyto migrační procesy s sebou přinášejí integraci odlišných kultur, názorů, náboženství a tradic.

Migrace a *multikulturalismus* jsou pojmy, které spolu na první pohled nemají příliš společného, ale po hlubším zamyšlení je možno říci, že migrace je jednou z příčin multikulturalismu. Migrace, kterou se budu zabývat v této práci, definuji podle Paláta (2013, s. 12) jako „geografický pohyb jednotlivců či skupin, ale i jako mobilitu osob v rámci užšího nebo širšího geografického prostoru“¹.

Pojem multikulturalismus už sám hodně napovídá. Je složen ze dvou slov „multi“ a „kultura“. Multi znamená mnoho a kultura by se v tomto případě dala vyjádřit jako kulturní tradice (např. západní, židovská, islámská nebo zvyky jednotlivých národů a menšin), ale také jako etnická, jazyková, náboženská i sexuální identita. Multikulturalismus tedy lze chápat jako mnoho ras, tradic, skupin, odlišností a kultur. Je to myšlenkový a politický směr, který zastává postoj, že v jednom demokratickém státě spolu mohou žít jak jednotlivci, tak i skupiny s různou kulturou a vyzdvihuje prospěšnost kulturní rozmanitosti pro společnost a stát².

Z pohledu *neoklasické ekonomie makroekonomického přístupu*, je migrace vysvětlována na úrovni celé země a vychází z rozdílů ve mzdách a příležitostech mezi zeměmi. Makroekonomické hledisko se tedy zabývá kvalitou a kvantitou pracovní síly ve vztahu k ceně práce. Představitelem tohoto přístupu byl Ernst Georg Ravenstein. Naopak *mikroekonomický přístup* se zaměřuje na jednotlivce, kdy je zde zdůrazněna role racionálně uvažujících jednotlivců, kteří se rozhodují na základě kalkulace přínosů a nákladu souvisejících s migrací³. Významnými představiteli zastávající tento přístup byli John Hicks a Larry Sjaastad. Teorie *nové ekonomie pracovní migrace* říká, že rozhodnutí o migraci

---

¹ PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key publishing, 2013. 92 s. ISBN 978-80-7418-161-0.

² DEMOGRAFIE.INFO. *Migrace* [online]. [9.12.2013]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_migrace

³ HAZARI, Bharat R. *Migration, unemployment and trade*. Boston: Kluwer Academic Publishers, 2001. 274 s. ISBN 07-923-7310-3.

nevychází z řad jednotlivců, ale je tvořeno v celcích spolu souvisejících lidí, zpravidla rodin a domácností, jež chtějí maximalizovat své příjmy a zároveň minimalizovat možná rizika. Dále je zmíněna *teorie duálního modelu pracovního trhu*. Tato teorie vnímá migraci jako důsledek globalizace, kdy lidé v rozvinutých zemích nemají dostatečnou motivaci pro vstup na nižší pozice na pracovním trhu. Důvodem může být, že tyto pozice mají nízký společenský status nebo neskýtají takovou možnost kariérního postupu jako jiná místa. Taková volná pracovní pozice vytvoří poptávku po zahraničních pracovnících, kteří tyto motivační problémy neřeší⁴. V tabulce 2.2 jsou shrnuty výše uvedených informací.

Tabulka 2.1 Vysvětlení ekonomické migrace v ekonomické teorii

Teoretický přístup	Stupeň zaměření	Výklad migrace
Neoklasická ekonomie makroekonomický přístup	stát	důsledek mezery ve mzdách mezi jednotlivými státy
Neoklasická ekonomie mikroekonomický přístup	jednotlivec	rozhodnutí na základě racionální kalkulace nákladů a přínosů migrace
Nová ekonomie pracovní migrace	domácnost	jednotliví migranti ovlivnění domácností jakožto kolektivním aktérem
Duální model pracovního trhu	strukturální (vnitřní)	Strukturální poptávka z rozvinutých zemí

Zdroj: PALÁT, Milan. Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii. Ostrava: Key publishing, 2013. 92 s. ISBN 978-80-7418-161-0, vlastní zpracování

2.1 Typologie migrace

Nejzákladnějším dělením migrace z pohledu jednotlivce, je dělení na *vnitřní* (vnitrostátní) a *vnější* (mezinárodní). O vnitřní migraci mluvíme, pokud se pohybujeme v hranicích vymezené oblasti – státu. U vnější migrace jde o pohyb osob mezi jednotlivými státy. Souvisejícími pojmy jsou *imigrace* a *emigrace*, kdy imigrace je proces, při němž se na území státu usazují přicházející obyvatelé ze zahraničí a emigrace je proces opačný, kdy lidé opouštějí zemi svého původu a přestěhovávají se do země jiné.

⁴ MASSEY, Doreen. *Space, place and Gender*. Minnesota: University of Minnesota press, 1994. 290 s. ISBN 978-0816626175.

Důležitým členěním, ať už jde o migraci vnější nebo vnitřní, je rozdělení podle délky trvání migrace, a to sice na *krátkodobou* a *dlouhodobou*. Za krátkodobou se považuje migrace do jednoho roku trvání a sem lze řadit i migraci přechodnou a kyvadlovou. K *přechodné migraci* dochází po omezenou dobu a migrant dále pokračuje do jiné země. Pro *kyvadlovou migraci* je typický opakovaný návrat migranta do cílové země a zpět do země svého původu. Při dlouhodobé migraci pobývá migrant na území státu déle než jeden rok.

Na základě motivů lze rozlišit migraci na ekonomickou, politickou a environmentální. Dále pak z právního hlediska na legální nebo nelegální a také z hlediska příčiny na dobrovolnou a nedobrovolnou.

Ekonomická (pracovní) migrace, jejímiž hlavními příčinami jsou vyhlídka lepšího zaměstnání, nová kariéra, pracovní zkušenosti, tedy logicky představuje přesun obyvatelstva z ekonomických důvodů⁵. Na pracovní migraci má přímý vliv tok výrobních faktorů mezi jednotlivými zeměmi. Například země západní Evropy jsou charakteristické přebytkem kapitálu, avšak z dlouhodobějšího hlediska čelí nedostatku výrobního faktoru práce, zatímco u zemí východní Evropy je situace opačná. U méně rozvinutých nebo rozvojových zemí je tento rozdíl ještě markantnější. Ekonomická migrace patří k nejstarším, jejíž hnací silou je touha po lepším, mít více a v krajních případech nutnost přežít. V tabulce 2.1 jsou uvedeny toky výrobních faktorů mezi vyspělými a méně rozvinutými zeměmi.

Tabulka 2.2 Toky výrobních faktorů mezi vyspělými a méně rozvinutými zeměmi

	Vyspělé země	Méně rozvinuté země
Kapitál	nadbytek kapitálu 	nedostatek kapitálu
Práce	nedostatek práce 	nadbytek práce

Zdroj: vlastní zpracování z PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key publishing, 2013. 92 s. ISBN 978-80-7418-161-0

K *politické migraci* dochází často z důvodu vypuknutí válečného konfliktu v původní zemi, kdy se obyvatelstvo snaží před tímto konfliktem uprchnout. Lidé také mohou emigrací vyjádřit svůj nesouhlas s politickým vedením země. Při tomto druhu migrace vystává sociální problém v podobě rozdělení rodiny⁶.

Environmentální migrace je spojena s výrazným zhoršením životního prostředí, které tak zásadně ovlivňuje kvalitu života v zemi migranta. Příčiny environmentální migrace mohou být od nedostatku pitné vody, degradaci půdy, nejrůznější přírodní katastrofy jako

⁵ PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key publishing, 2013. 92 s. ISBN 978-80-7418-161-0.

⁶ UHEREK, Zdeněk, *Migration, diversity and their management*. Praha: Institute of Ethnology, Academy of Sciences of the Czech Republic. 2011. 298 s. ISBN 978-808-7112-465.

zemětřesení, povodně nebo hurikány, po průmyslové nehody a havárie, které zamoří životní prostředí. Hlavně časté přírodní katastrofy mohou připravit obyvatelstvo o zdroje obživy nebo o obydli, a lidé v těchto oblastech jsou pak nuceni hledat bezpečí a obživu jinde⁷.

Dobrovolná migrace je migrací, kdy se migrant rozhodne odcestovat do jiné země ze své vůle, ať už jde o cestu za rodinou, společnou historii země, přesun za prací nebo třeba jen z chuti zažít něco nového. Jde výhradně o dobrovolnou iniciativu migranta⁸.

Nucená migrace je přesným opakem dobrovolné. Migrant je ke stěhování přinucen, ať už přímo nebo nepřímo, veřejnou mocí. Nejčastěji tady mluvíme o vyhoštění a vyhnání. U vyhoštění je migrant nucen opustit místo trvalého pobytu třeba z důvodu spáchání zločinu. O vyhnání mluvíme tehdy, pokud byla osoba donucena opustit místo svého trvalého pobytu z politických nebo rasových důvodů⁹.

Legální migrace je taková migrace kdy země, která migranty přijímá, s tímto krokem souhlasí a schválí ji vydáním víza nebo pracovního povolení. *Nelegální migrace* je takový typ migrace, kde je nelegálně překročena statní hranice nebo pokud je překročena dovolená doba pobytu v zemi. V tomto případě se z legální migrace stává nelegální¹⁰.

2.2 Příčiny migrace

Příčiny migrace jsou nejčastěji rozpracovány podle modelu push a pull. Tato teorie byla představena v šedesátých letech dvacátého století, kdy Bogue a později Jansen a Lee soustředili svoji pozornost na ukazatele ovlivňující lidskou migraci, tedy na model push a pull¹¹.

Push faktory

O *push faktorech* se bavíme, pokud lidé opouští zemi svého původu. Z těchto faktorů to mohou být nedostatek pracovních míst, málo příležitostí v mnoha ohledech, špatná zdravotní péče, rasová a náboženská diskriminace, špatné podmínky bydlení, přírodní katastrofy, rozšiřování pouští, hladomor a další.

⁷ CASTLES, Stephen. *Environmental change and forced migration* [online]. 2001, [1.4.2014]. Dostupné z: http://www.preparingforpeace.org/castles__environmental_change_and_forced_migration.htm

⁸ KAVELOVÁ, Hana. *Ekonomické ukazatele ovlivňující migraci* [online]. 2003, [10.12.2013]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ekonomicke-ukazatele-ovlivnujici-migraci>

⁹ GRILL, Jan. *Nucená migrace a rozvojové projekty* [online]. 2010, [10.12.2013]. Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/JGrill_Nucena_migrace_a_rozvojove_projekty.pdf

¹⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Přístup k nelegální migraci* [online]. MVČR [11.12.2013]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

¹¹ ANTROPOLOGIE.ZCU.CZ. *Migrace* [online]. [11.12.2013]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/migrace>

Jedním z významných push faktorů je nízká životní úroveň, která je spojena s podvýživou, chudobou a dalšími negativními dopady globálního světa. Zejména však v zemích Afriky a jihozápadní Asie, kde je to způsobeno malým až nulovým ekonomickým růstem. O životní úrovni vypovídá z makroekonomických ukazatelů *Index lidského rozvoje (HDI)*. Jak název napovídá, index HDI vyjadřuje kvalitu lidského života, kdy jsou zde zahrnuty údaje o gramotnosti obyvatelstva staršího 15 let, hrubém domácím produktu (HDP) a střední délka života¹². Je používán organizací spojených národů (OSN). V tabulce 2.3 jsou pro příklad uvedeny nejméně rozvinuté země pro rok 2012 ve srovnání s některými zeměmi EU¹³.

Tabulka 2.3 Srovnání nejméně rozvinutých zemí světa s vybranými zeměmi Evropské unie pro rok 2012

Státy	HDI Index	Pořadí státu podle HDI Indexu ve světě z celkového počtu 186
Niger	0,304	186
Rwanda	0,434	167
Madagaskar	0,483	151
Vietnam	0,617	127
Rumunsko	0,786	56
Česká republika	0,873	28
Německo	0,920	5
Průměrné HDI/států celkem	0,694	186

Zdroj: UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAME. *Human development report* [online]. UNDP [11.12.2013]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf, vlastní zpracování

Dalším z push faktorů jsou válečné a náboženské konflikty, které často vznikají z důvodů boje o zdroje a moc. Již tak chudé země se stávají ještě chudšími, neboť většina dostupných zdrojů je investována do armády a zbraní, namísto investic do rozvoje. Občané takto zasažených států pak vidí v migraci jeden z prostředků, jak před válkou utéct a zajistit si lepší podmínky pro život. Ne vždy jsou však boj o moc a zdroje příčinou války. V některých oblastech je to právě vyznávání rozdílného náboženství, co vyvolá konflikt, kdy se jedna ze

¹² KLIKOVÁ, Christiana a Igor Kotlán. *Hospodářská politika: teorie a praxe*. Ostrava: SOKRATES, 2003. ISBN 80-86572-35-8.

¹³ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Index lidského rozvoje* [online]. OSN [11.12.2013]. Dostupné z: <https://data.undp.org/dataset/Table-1-Human-Development-Index-and-its-components/wxub-qc5k>

skupin snaží své náboženství prosadit na úkor skupiny druhé, která se naopak snaží o zachování toho svého. S tímto postojem se bohužel setkáváme po celém světě včetně Evropy, ale tyto konflikty jsou častější v zemích s nižší úrovní dosaženého vzdělání¹⁴.

V současnosti můžeme pozorovat konflikt mezi západní a východní kulturou, kde se sice nejedná o válečný konflikt, nicméně kulturní zásahy jsou znatelné. V zemích Evropské unie si náboženské skupiny vytváří vlastní kulturní komunity a díky velkým rozdílům v kultuře i náboženství mohou do jisté míry obtěžovat občany daného státu. Je to dáno silnou kulturní a náboženskou tradicí, které se migranti nechtějí vzdát.

Pull faktory

Tyto *pull faktory* vedou obyvatele, oproti push faktorům, k přestěhování do nového místa. Jsou jimi zejména pracovní příležitosti, lepší životní podmínky, politická a náboženská svoboda, lepší zdravotní péče, vzdělání, bezpečnostní důvody, rodinné vazby a další.

Tak jako nízká životní úroveň v případě push faktorů nutí lidi k migraci, tak je vysoká životní úroveň tím faktorem, který láká migranty do země. Jde o určitý standart, který lidé v zemích s vysokou životní úrovní mají. V tomto případě můžeme použít jako ukazatel životní úrovně hrubý domácí produkt na obyvatele (HDP/obyv.). Je to ukazatel produkčního výkonu ekonomiky, který ale nemusí být zcela odpovídající. I když je hrubý domácí produkt (HDP) vysoký, může být v dané zemi nerovnoměrné rozdělení důchodů na obyvatele¹⁵. Proto byla v roce 1905 poprvé použita *Lorenzova křivka*. Tato křivka vyjadřuje vztah mezi absolutní rovností, absolutní nerovností a skutečnou nerovností v rozdělení příjmu, kde „na vodorovnou osu nanášíme kumulativní procenta obyvatelstva a na svislé ose znázorňujeme kumulativní podíly na celkovém důchodu země“ jak uvádí Jurečka¹⁶. Dalším z ukazatelů může být již zmiňovaný Index lidského rozvoje (HDI).

Další motivací pro migranty je stabilní politická a hospodářská situace. Za hospodářsky stabilní zemi je považována země taková, které se podařilo dosáhnout rovnováhy v magickém čtyřúhelníku. To jsou v podstatě čtyři grafy vzájemně se prolínající, jejichž průnik je v ideálním bodě, kterým je rovnováha mezi inflací, tempem růstu HDP, nezaměstnaností a saldem obchodní bilance. Jako doporučené hodnoty se podle OECD uvádí

---

¹⁴ ASLAN, Ednan. *Migrace a kulturní konflikty: evropské migrace dvou staletí*. Praha: Auditorium, 2011. 322 s. ISBN 978-808-7284-070.

¹⁵ SPĚVÁČEK, Vojtěch. *Alternativní ukazatelé ekonomické výkonnosti a blahobytu* [online]. [12.12.2013]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Spevacek.pdf>

¹⁶ JUREČKA, Václav a kol. *Mikroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 359 s. ISBN 978-80-247-3259-6.

2% pro roční míru inflace, 5% pro nezaměstnanost, 3% tempo růstu HDP a saldo obchodní bilance jako 0%¹⁷.

V případě země se stabilní politickou situací, je za takovou považována ta země, která není zasazena válečnými konflikty, občanskou válkou, vysokou mírou korupce a je samozřejmě zemí demokratickou. Zjednodušeně řečeno, je to země, kde lidé mohou beztrestně vyjádřit svůj názor, nemusí se bát o své životy, zdraví a majetek.

2.3 Důsledky migrace

Migrace obyvatel má důsledky jak pro přijímající zemi, tak pro zemi vysílající. Mohou to být důsledky demografické, ekonomické a jiné, které mohou být kladné stejně jako záporné. V případě přesunu malého počtu obyvatelstva je tento přesun obecně přínosný pro obě země. Pokud jde ale o masivní přesun, mluvíme spíše o negativních dopadech na obě země.

2.3.1 Důsledky pro vysílající zemi

Hlavním, na první pohled znatelným důsledkem, je úbytek obyvatelstva. Ten má za následek snížení populace. Ta není snížena jen o ty občany, kteří se přesunuli, ale také o jejich potencionální potomky. Úbytek občanů znamená méně pracovní síly, což má za následek snížení HDP státu. Největším problémem je však tzv. *brain drain*, kdy ze země odchází vysoce kvalifikovaní pracovníci. Tento druh odlivu populace nemá za následek úbytek populace, spíše je znatelný ekonomický dopad pro stát¹⁸.

Vysoce kvalifikovaný pracovník tvoří větší ekonomický přírůstek než ten nekvalifikovaný. Země také ztrácí prostředky, které investovala do vzdělání takového pracovníka. Dalším důsledkem je, že se kvalifikovaný pracovník nemůže podílet na vývoji nových technologií v zemi svého původu. Důvodem odchodu těchto pracovníků je často vyšší finanční ohodnocení a prestiž, pokud budou zaměstnáni v některém ze světových vědeckých ústavů. Odliv nekvalifikované pracovní síly nepředstavuje takový problém, jako u vysoce kvalifikované. Hlavně proto, že na nekvalifikovanou pozici je možné dosadit prakticky

---

¹⁷ KOTLÁN, Igor a kol. *Aplikovaná hospodářská politika*. 1. vyd. Ostrava: Sokrates, 2001, 97 s. ISBN 80-865-7201-3.

¹⁸ CASTLES, Stephen a Mark J. MILLER. *The age of migration: International population movements in the modern World*. 4th ed. New York: The Guilford Press, 2009. 370 s. ISBN 978-1-60623-070-1.

kohokoli a není potřeba dlouhého studia. Pokud by ale došlo k masovému odlivu těchto pracovníků, mohla by jejich země jen těžko fungovat¹⁹.

2.3.2 Důsledky pro přijímající zemi

Stejně tak jako se obyvatelé z jedné země odsunuli, přicházejí do jiné země. Toto má pro přijímající zemi pozitivní i negativní důsledky. *Příliv vysoce kvalifikovaných pracovníků* je přínosem, jelikož vysoce kvalifikovaná pracovní síla je v zemi vždy žádaná, protože u ní ve velké míře nehrozí dlouhodobá nezaměstnanost. Tím má stát větší jistotu, že nebude muset do budoucna takovým zaměstnancům vyplácet například dávky na podporu v nezaměstnanosti. Vzdělání těchto migrantů je přínosem pro rozvoj země. Při nízké nezaměstnanosti lépe roste HDP země a tím i její ekonomika.

Pokud jde o *méně kvalifikovanou* nebo *nekvalifikovanou pracovní sílu*, důsledky pro přijímající stát mohou být spíše negativní, avšak v případě, kdy se stát potýká s dlouhodobým úbytkem populace, migrující cizinci populaci navyšují a dopad je pozitivní. Negativní dopad nastává v důsledku horší uplatnitelnosti na trhu práce pro nekvalifikovaného migranta, který se tak stává přítěží pro sociální systém země nebo je ochoten pracovat za nižší mzdu než je obvyklé. V takovém případě dá zaměstnavatel přednost v podstatě stejné pracovní síle, jen levnější, což může mít za následek ztrátu zaměstnání pro původní obyvatele. Vytváří se opět zátěž pro sociální systém země. V případě duálního modelu pracovního trhu je to však přínosem, jelikož místní obyvatelé nejsou dostatečně motivováni k práci na těchto pozicích a migrant tak vyplňuje díru na trhu práce a nestává se tak přítěží pro sociální systém, ani nevytlačuje místní z jejich pracovních pozic.

Dalším negativním důsledkem je, pokud se jeden člen rodiny rozhodne vycestovat do země a připravit tak podmínky pro ostatní členy rodiny v této zemi. Ti se pak stávají závislými na členovi rodiny, který přišel jako první²⁰. V případě, kdy se migrantovi nedaří najít práci, může nastat riziko zvýšené kriminality. Dalším rizikem je rozdílnost kultur, což může také vést ke konfliktům, zejména pokud nastává přesun mezi kontinenty nebo do vzdálených zemí, kde jsou rozdílné kulturní zvyklosti.

---

¹⁹ CIHELKOVÁ, Eva a kol., *Světové ekonomika: obecné trendy rozvoje*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 273 s. ISBN 978-80-7400-155-0.

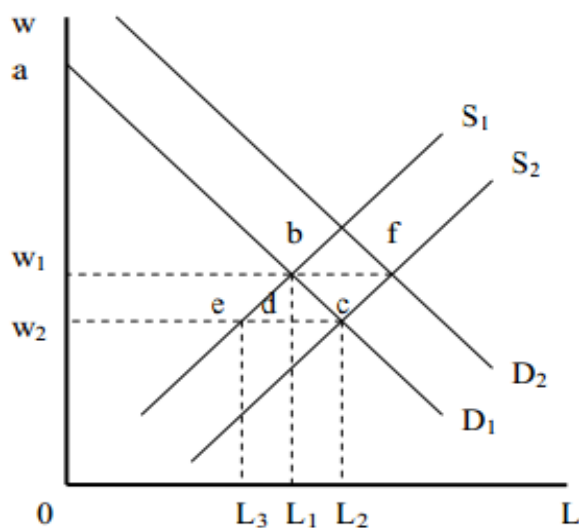
²⁰ KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-717-9455-4.

2.4 Vliv migrace na pracovní trh

Pracovní trh se přizpůsobuje migračním tokům několika způsoby. Jedním z nich je změna v úrovni zaměstnanosti a změna v úrovni mezd. Pro lepší pochopení uvedu jednoduchý ekonomický model, na kterém podrobněji popíši vliv migrace na mzdy a zaměstnanost. Je uveden v grafu 3.1. V tomto modelu existuje jeden typ výstupu a jeden typ práce. Technologie a kapitál jsou fixní. Před příchodem imigrantů je trh v rovnováze, která je zobrazena jako bod b a mzda je v tomto případě na úrovni w_1 a úroveň zaměstnanosti je znázorněna jako L_1 . Celkový výstup je pak roven ploše abL_10 , kde w_1bL_10 je plocha rovna příjmu domácích pracovníků. Příliv migrantů má za následek růst nabídky práce z S_1 na S_2 a to vede k vytvoření nové rovnováhy, která se ustálí v bodě c . V důsledku vytvoření nové rovnováhy, dochází k poklesu úrovně mezd na w_2 a růstu celkové zaměstnanosti na L_2 . Růst celkového výstupu je pak roven ploše acL_20 . Tato fakta lze vyložit různými způsoby a jejich cílem je zdůraznit pozitivní nebo negativní dopad migrace. V další podkapitole se zaměřím na vliv migrace na celkový výstup přijímající a vysílající země a pak na vliv migrace na mzdy a nezaměstnanost²¹.

Graf 2.1 Vliv migrace na pracovní trh

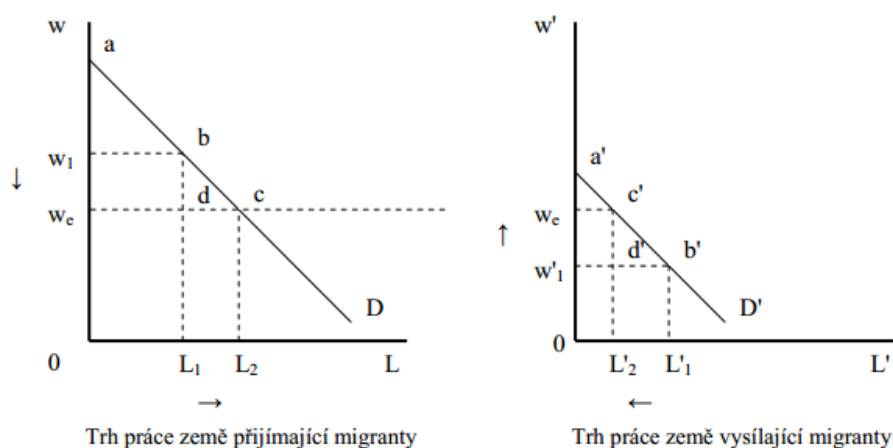
Zdroj: BAUER, K. Thomas a Klaus F. Zimmermann. *Assessment of Possible Migration Pressure and its Labour Market Impact Following EU Enlargement to Central and Eastern Europe* [online]. [21.4.2014]. Dostupné z: http://www.iza.org/highlights/manage_highlights/docs/iza_report_03.pdf

²¹ BAUER, K. Thomas a Klaus F. Zimmermann. *Assessment of Possible Migration Pressure and its Labour Market Impact Following EU Enlargement to Central and Eastern Europe* [online]. [21.4.2014]. Dostupné z: http://www.iza.org/highlights/manage_highlights/docs/iza_report_03.pdf

2.4.1 Vliv migrace na celkový HDP

Z grafu 3.1 je patrné, že migrační příliv má za následek růst celkového výstupu, který se z původního obsahu plochy abL_10 , změní na obsah plochy acL_20 . McConnell (ref. 22) pak dochází k závěru, že když srovná nárůst výstupu v zemi, která migranty přijímá a je vyjádřen plochou L_1L_2bc , s poklesem výstupu v zemi, která migranty vysílá a je v grafu 3.2 vyjádřen plochou $L_1'L_2'b'c'$. Za předpokladu dokonalé mobility a dokonalých informací dochází k vyrovnaní mzdové úrovně v obou zemích na úrovni w_e . Z grafu 3.2 je pak zřejmé, že zisk země, která migranty přijímá je větší než ztráta země, která migranty vysílá. V konečném důsledku migrace vede k nárůstu celkového příjmu společnosti jako celku²².

Graf 3.2 Nárůst celkového příjmu v důsledku migrace

Zdroj: BAUER, K. Thomas a Klaus F. Zimmermann. *Assessment of Possible Migration Pressure and its Labour Market Impact Following EU Enlargement to Central and Eastern Europe* [online]. [21.4.2014]. Dostupné z: http://www.iza.org/highlights/manage_highlights/docs/iza_report_03.pdf

2.4.2 Vliv migrace na mzdy

V grafu 3.1 je zřejmé, že s přílivem migrantů poroste nabídka práce, což povede ke snížení mezd. Tuto situaci však ovlivňuje řada dalších skutečností. Celkový pokles mezd záleží na poptávce po práci a elasticitě nabídky práce. Bauer pak říká, že v případě, kdy je poptávková i nabídková křivka velmi neelastická, tak nabídka práce a poptávka po práci by reagovaly velmi pomalu na změnu mezd. Při dané migraci je tedy snížení mezd tím větší, čím méně jsou křivky nabídky práce a poptávky po práci elastické²³. Důležitým faktorem, který

²² MCCONNELL, Campbell R, Stanley L BRUE a Sean Masaki FLYNN. *Microeconomics: principles, problems, and policies*. 19th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2012. 517 s. ISBN 00-774-4162-1.

²³ BAUER, K. Thomas a Klaus F. Zimmermann. *Assessment of Possible Migration Pressure and its Labour Market Impact Following EU Enlargement to Central and Eastern Europe* [online]. [21.4.2014]. Dostupné z: http://www.iza.org/highlights/manage_highlights/docs/iza_report_03.pdf

určuje vliv migrace na mzdy domácích pracovníků, je fakt, zda migranti mají odlišnou úroveň kvalifikace. Pokud mají odlišnou kvalifikaci, je důležité sledovat, jestli jsou ve vztahu k domácím pracovníkům spíše jako komplementy nebo spíše jako substituty. Budeme vycházet z předpokladu, že existují dva typy práce a to kvalifikovaná a nekvalifikovaná. Dále budeme vycházet z předpokladu, kdy mzda nekvalifikovaných pracovníků klesá, zatímco poptávka po kvalifikovaných pracovnících roste. V tomto případě jsou tedy tyto dva typy práce komplementy. Jednotlivé pracovníky však můžeme ve výrobním procesu nahradit. Kvalifikovaní a nekvalifikovaní pracovníci mohou být vzájemnými komplementy tehdy, pokud produkční efekt z poklesu mezd nekvalifikovaných pracovníků, bude větší než efekt substituční. V případě imigrace je tedy předpoklad, že produkční efekt bude velký, protože rostoucí počet pracovníků má za následek větší množství spotřebitelů a tedy i růst agregátní poptávky. Pokud budou v řadách imigrantů převažovat nekvalifikovaní pracovníci, je zde předpoklad růstu poptávky po domácích kvalifikovaných pracovnících, jejichž mzda také poroste. Vliv na domácí nekvalifikované pracovníky však bude spíše negativní, neboť jsou imigranti k těmto nekvalifikovaným pracovníkům substituty a díky rostoucí konkurenci lze očekávat pokles mezd. Vliv migrace na jednotlivé skupiny pracovníků se tedy může velmi lišit a výše tohoto vlivu je také nejistá²⁴.

2.4.3 Vliv migrace na zaměstnanost

Dalším tématem týkajícím se migrace je její vliv na zaměstnanost domácích pracovníků. Zpět v grafu 3.1 vidíme, že příliv migrantů má za následek nárůst celkové zaměstnanosti a to z L_1 na L_2 . Bauer však tento zdánlivě pozitivní vliv dále rozvádí. Celková zaměstnanost roste, ale u domácích pracovníků zaměstnanost zase klesá a to z úrovně L_1 na L_3 . Vzdálenost mezi úrovněmi L_2 a L_3 pak znázorňuje zaměstnanost migrantů. Stejně jako u vlivu migrace na výši mezd bude velikost vlivu na zaměstnanost záviset na elasticitě poptávkové a nabídkové křivky. Často se setkáváme s tvrzením, že migranti vytlačují a nahrazují domácí pracovníky. Argumentem proti tomuto tvrzení je však skutečnost, že v zemi, která migranty přijímá, neexistuje fixní počet pracovních míst²⁵. Jak je uvedeno výše, migrace má za následek růst poptávky po práci a k nárůstu počtu nabízených pracovních míst. Rychlost přizpůsobení trhu

---

²⁴ MCCONNELL, Campbell R, Stanley L BRUE a Sean Masaki FLYNN. *Microeconomics: principles, problems, and policies*. 19th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2012. 517 s. ISBN 00-774-4162-1.

²⁵ REED, Howard a Maria Latorre. *The economic impacts of migration on UK labour market*, *Economics of migration working paper 3* [online]. [19.4.2014]. Dostupné z: <http://www.newunionism.net/library/internationalism/IPPR%20-%20Economic%20Impacts%20of%20Migration%20on%20the%20UK%20Labour%20Market%20-%202009.pdf>

však opět závisí na několika faktorech, které jsou podrobněji popsány výše. Podobně je nutné vzít v potaz odlišný vliv na jednotlivé skupiny pracovníků. Je zde opět předpoklad dvou typů pracovníků a to kvalifikovaných a nekvalifikovaných, kteří jsou vzájemně v komplementárním vztahu. Imigrace především nekvalifikovaných pracovníků, povede k růstu poptávky po kvalifikovaných pracovnících a následně k jejich rostoucí zaměstnanosti. U nekvalifikovaných domácích pracovníků, však toto povede k možnému poklesu zaměstnanosti. V důsledku snížení jejich rovnovážné mzdy pak může dojít k nárůstu dobrovolné nezaměstnanosti u této skupiny nekvalifikovaných domácích pracovníků²⁶.

2.5 Historie mezinárodní migrace

Lidé migrují od nepaměti. V pravěku to byl přesun zejména za lepšími životními podmínkami, většinou do úrodnějších krajín. Ve středověku nebylo jednoduché v Evropě migrovat, zejména díky nevolnictví, které tento pohyb obyvatel neumožňovalo vzhledem k omezené svobodě. Po zrušení nevolnictví nastal významný rozvoj migrace, kdy se obyvatelé mohli svobodně stěhovat za prací a za lepšími životními podmínkami. Ve větší míře probíhalo i stěhování do měst, které trvá v podstatě dodnes. Další zásadní rozvoj migrace započal objevením Ameriky, kdy z Evropy odešlo do nového světa velké množství Evropanů jako nikdy předtím. Záhy se přišlo na to, jaké bohatství tento nový kontinent skrývá. Prvními kolonizátory a z našeho pohledu tedy i migranty byli Španělé a Portugalci, kteří připlouvali do dnešní Střední Ameriky. Příznivé klima a objev zlata měly za následek dobrovolný odchod Evropanů do zámoří. Později je následovali Angličané, zejména v 17. století, což vedlo v roce 1776 k vyhlášení nezávislosti a vzniku USA. Podobný osud čekal i na Austrálii, která nebyla tak zajímavým kontinentem, až do objevu zlata koncem 19. století. Dodnes je v Austrálii hlavou státu Britská královna a úředním jazykem angličtina²⁷.

V rámci Evropy 17. až 19. století se lidé stěhovali zejména za prací, a protože v 17. století byla Evropa plná válek a hladomoru, obyvatelstvo nemělo dostatek možností pro obživu. Pracovní migrace tedy byla vesměs krátkodobého charakteru a zaměřena na oblasti s vyšším výdělkem. S průmyslovou revolucí také nastal útlum velkých rodin, kdy se obyvatelé stěhovali nejen za prací, ale také za lepšími podmínkami k životu²⁸.

---

²⁶DUSTMANN, Christian a Francesca Fabbri. *The impact of immigration on UK labour market* [online]. [21.4.2014]. Dostupné z: http://www.cream-migration.org/publ_uploads/CDP_01_05.pdf

²⁷BATEMAN, Graham a Victoria EGANOVA. *Encyklopedie Zeměpis světa*. Columbus. 2002. 512 s. ISBN 80-901-7276-8.

²⁸SCHEU, Herald Christia. *Migrace a kulturní konflikty*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2011. 322 s. ISBN 978-80-87284-07-0.

2.5.1 Směry migrace v 19. a 20. století v rámci Evropy

Zemí, do které v této době lidé směřovali nejčastěji, byla Francie. Byla vyhledávána zejména kvůli pracovním možnostem, a to převážně v pařížském regionu. Nejvíce přistěhovalců pocházelo z Itálie a v roce 1911 bylo ve Francii asi 420 000 Italů, kteří tak předčili do té doby nejpočetnější skupinu cizinců, kterou byli Belgičané.

Velká skupina migrantů stěhujících se za prací se utvořila také v Nizozemsku. Tito lidé putovali hlavně do velkých průmyslových center Německa. V roce 1912 bylo v Německu až 119 000 Holanďanů, kteří chtěli najít práci na celý rok a ne jen na sezonu, což jim Německo umožňovalo. Migrace v opačném gardu, to je z Německa do Nizozemska, samozřejmě také probíhala, ale čísla nejsou nikterak závratná. Mluvíme asi o 20 000 pracovníků.

Další zajímavou destinací bylo Španělsko, kde bylo kolem roku 1900 zhruba 710 000 přichozích pracovníků, kteří směřovali do průmyslových oblastí v okolí Barcelony.

Další významnou zemí je Itálie, kde pracovníci většinou odcházeli a vyhledávali sezonní práce v sousedících zemích, jako Francie, Švýcarsko, Rakousko-Uhersko a Německo. Z 250 000 takto putujících pracovníků se jich ale většina vracela zpět do Itálie. Dalších 250 000 pracovníků odešlo, tentokrát již většinou natrvalo, na americký kontinent, kde jejich vliv můžeme vidět dodnes²⁹. Tento vliv lze pozorovat v oblasti jazyka, kde bylo převzato množství slov z italštiny, stejně jako bylo italskou kulturou ovlivněno americké umění, vzdělání, sport i politika³⁰. Do počátku 20. století převažuje migrace za prací a to jak za sezonní, tak za celoroční, což mělo někdy za výsledek trvalé přesídlení. Roku 1914 však začíná 1. světová válka, která rázně mění dosavadní způsob života a až do konce roku 1989 se s pracovní migrací tolik nesetkáváme. Jedním z důvodů je rozvinutost průmyslu na takové úrovni, že již není třeba masového přesunu pracovníků. Dalším faktorem je pak politická situace v Evropě, kdy je Evropa rozdělena na východní a západní. Přesun většího počtu obyvatel z východu na západ byl takřka nemožný. Šlo spíše o jednotlivce a migraci nikoli pracovní, ale politickou a nucenou.

Poslední velká migrace v Evropě nastala v letech 1945 až 1946. Jednalo se tehdy o odsun asi 3 miliónů sudetských Němců z tehdejšího Československa (ČSR), kteří museli jednat podle zákona č. 115/1946 Sb. Pouze asi 250 000 jich mohlo setrvat na území

---

²⁹ BADE, K. J. *Evropa v pohybu. Evropské migrace dvou staletí*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 497 s. ISBN 80-7106-559-5.

³⁰ THE NATIONAL ITALIAN AMERICAN FOUNDATION. NIAF: *Italian American contribution* [online]. 2012 [1.2.2014]. Dostupné z: <https://www.niaf.org/research/contribution.asp>

Československa (ČSR), což byli většinou odborníci, lidé potřební pro chod státu nebo bojovníci proti fašistickému režimu³¹. Po velmi krátkém období klidu začala studená válka. Ta trvala od roku 1947 až po rozpad Svazu Sovětských Socialistických Republik (SSSR) v roce 1991. Vše kulminovalo vybudováním Berlínské zdi roku 1961, kdy byla vytvořena pevná hranice mezi Východem a Západem a migrační proudy tak byly téměř zastaveny. Jen několik vybraných odborníků z východního bloku mohlo odjet za svým výzkumem do zahraničí a to jen velmi výjimečně. Jediná migrace a to ať už krátkodobá nebo dlouhodobá byla možná v rámci východního bloku. Země západní Evropy nabízely svým občanům možnost libovolného přesunu v podstatě kamkoli. Můžeme tedy říci, že v 2. polovině 20. století měnila migrace svoji masovou podobu a přesouvala se spíše na jednotlivce nebo malé skupiny a to z důvodů její nepotřebnosti nebo nemožnosti, což bylo způsobeno mocenským rozdělením Evropy na Západ a Východ, kde byla vytvořena takřka neprostupná hranice, která bránila migraci z východu na západ. Migrace spolu s globalizací a ekonomickým rozvojem ovlivňují kulturní změny po celém světě. Velký rozmach zaznamenala od konce 80. let 20. století, kdy se z jednotlivců stala masa lidí putujících napříč světem³², což bylo způsobeno rozpadem východního bloku a přílivem migrantů z bývalých kolonií. I celkové uvolnění situace ve světě přispělo k nárůstu migračních pohybů, jehož výsledkem bylo na 16 milionů cizinců v EU-15 v roce 1990.

2.5.2 Směry migrace v 21. století v Evropě

S narůstající migrací se opět setkáváme na počátku 90. let 20. století a dále v 21. století. Zvýšená aktivita migračních pohybů je způsobena pádem komunismu a s tím souvisejícím uvolněním hranic a otevřením pracovních trhů. Nemalou mírou přispělo také rozšíření Evropské unie o deset členů v roce 2004, kdy se otevřely další pracovní trhy. Některé země si však vyjednaly výjimku, která otevření pracovních trhů těchto zemí jen o několik let oddálila. Každá z členských zemí však přistoupila k rozdílným restrikcím vstupu na pracovní trh. Toto přechodné období mohlo být rozděleno dle uvážení jednotlivých zemí podle klíče 2+3+2, kde jednotlivé čísla vyjadřují počet let, po jejichž dobu hodlá členská země uplatňovat restrikce vstupu na pracovní trh. Maximální doba trvání omezení vstupu tedy může být nanejvýše 7 let. Pro Bulharsko a Rumunsko, které přistoupily v roce 2007, se vztahuje klíč restrikcí 3+2, tedy v maximálním trvání 5 let. Irsko, Velká Británie a Švédsko

---

³¹ SUDETENLAND.CZ. *Německý odsun*. [online]. [1.2.2014]. Dostupné z: <http://sudetenland.cz/category/nemecky-odsun/>

³² LENOMAR, Aleš. *Mezinárodní pracovní migrace ve vybraných zemích střední Evropy* [online]. 2010 [20.12.2013]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/50555/esf_m_a2/DP-Ales_Lenomar-TEXT.pdf

přechodného období nevyužily a pracovní trhy otevřely již v květnu roku 2004. V květnu roku 2006 se k nim přidaly Finsko, Portugalsko, Řecko a Španělsko, které tak upustily od uplatnění omezení. O tři měsíce později se překvapivě přidala Itálie. Do roku 2009 pak své trhy otevřely Belgie, Dánsko, Francie, Lucembursko a Nizozemí, následované v roce 2011 Německem a Rakouskem, které své trhy otevřely v nejzazším možném termínu³³. Měly obavy z výrazných přílivů levné pracovní síly, které se ovšem nepotvrdily.

Migrace v rámci EU nebo USA není v současnosti závažným problémem. Téměř 25 let po pádu železné opony nejsou rozdíly mezi zeměmi EU natolik markantní, jako bezprostředně po jejím pádu. Rozdíly v platech jsou také stále menší a hrozící ztráta střechy nad hlavou nebo strach z hladu již dávno nejsou v Evropě na pořadu dne. Problémem se v několika posledních letech stávají migranti z bývalých kolonií, zejména Afriky, kteří se stěhují za výrazně lepšími podmínkami nebo vzhledem k neutěšené situaci v jejich domovině vyhledávají stabilitu Evropy. Především v zemích jižní Evropy, které už nejsou schopny náporů těchto uprchlíků zvládat, jsou žadatelé o azyl velkým problémem³⁴.

2.6 Migrační politika vybraných států Evropské unie

Migrační politika států je vytvářena prostřednictvím integrační a imigrační politiky, které jsou definovány pomocí následujících modelů. Prvním je *diskriminační model*, který je založen na dočasném a návratném pobytu cizinců. Imigranti získají přístup na pracovní trh, ale nemohou se zcela začlenit v ostatních oblastech života. Například získání občanství je velmi komplikované nebo není možnost se účastnit voleb. Právní mechanismy a praxe se v těchto zemích snaží o zkomplikování až znemožnění přístupu cizinců do určitých sfér života, kde jsou cizinci socioekonomicky znevýhodňováni.

Tento přístup zaručuje, že vzhledem k překážkám, se pracovník dříve či později vrátí do své vlasti. V určité podobě byl diskriminační model využíván v Německu, Rakousku a Švýcarsku v 80. letech 20. století. Naopak na jednostranném procesu rychlé a jednoduché adaptace imigranta je založen *asimilační model*. Vyznačuje se umožněním rychlého získání občanství, práv a povinností původních obyvatel. Imigrant v podstatě přijme za své kulturu, jazyk a zvyky země, do které se přistěhoval. Příkladem je Francie, kde zachování své kultury, tradic a jazyka je pouze osobní záležitostí každého imigranta, protože nejsou ze strany státu podporovány. *Multikulturní model* se vyznačuje podporou odlišností menšinového

³³ EUROACTIV.CZ. Volný pohyb pracovníků v rozšířené EU. [online]. [1.4.2014]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/voln-pohyb-pracovnk-v-rozen-eu>

³⁴ REFLEX.CZ. Uprchlíci z lampedusy mají volnou cestu do Francie. [online]. [2.2.2014]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/politika/41343/uprchlici-z-lampedusy-maji-volnou-cestu-do-francie.html>

obyvatelstva od většinového. Obě části obyvatel mají své zvyky, jazyk, kulturu a sociální život, který není nijak potlačován ze strany majoritních obyvatel a je naopak podporován. Imigranti mají stejná práva jako většinoví obyvatelé země a žijí společně bez útisku menší skupiny většími skupinami. Tento model do určité míry praktikovalo Švédsko, Nizozemí a Velká Británie do 90. let 20. století.

V tomto období nastává transformace migračních politik a většina zemí Evropské unie přistupuje na *model přistěhovalecké země*, který funguje právě od 90. let 20. století. Tento model lze označit jako kompromis mezi předcházejícími modely, kdy se imigrant přizpůsobí jazyku, zvykům a zákonům dané země, ale zároveň je respektován ze strany starousedlíků, samozřejmě vše za předpokladu respektování liberálně demokratických principů. Jde například o náboženské rituály, které jsou běžné v zemi původu migranta, avšak v Evropské unii nepřijatelné. Je zde uplatňována především migrace vysoce kvalifikované pracovní síly s podobnou kulturou, aby se předešlo kulturním konfliktům mezi obyvateli a ekonomické zátěži pro stát v podobě výplaty sociálních dávek nebo podpory v nezaměstnanosti. Naopak žadatelé o mezinárodní ochranu, nízko kvalifikovaná pracovní síla a kulturně velmi odlišní migranti nejsou žádoucí. Představují riziko v podobě ekonomické zátěže a také v možnosti narušení sociální soudržnosti společnosti. U tohoto modelu migrační politiky byla zvolena za hlavní prioritu bezpečnost, která je spojena s bojem proti nelegální migraci a terorismu³⁵.

2.7 Definice, pojetí a vznik multikulturalismu

Multikulturalismus jako pojem nelze jednoznačně vymezit. Podle Navrátila jej lze chápat jako obecné soužití kultur v tomtéž prostředí³⁶. Jako termín však může odpovídat mnoha významům. Od společenské situace, vědeckou teorii, cíl, ideál po výzvu nebo problém.

Zjednodušeně jej můžeme chápat jako *politický a myšlenkový směr*, který se zasazuje o to, aby v jednom státě mohli žít jak skupiny, tak jednotlivci rozdílných ras, kultur, náboženského vyznání nebo sociálně ekonomického postavení a mohli si vzájemně porozumět. Multikulturalismus zastává názor, že v jednom státě společně mohou existovat lidé různé kultury a vymezuje prospěšnost kulturní rozmanitosti pro společnost i stát. Jeho

---

³⁵ DOHNALOVÁ, Eva a Michal ČÁSTEK. *Úvod do sociální práce s migranty: problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice*. 1. Vyd. Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012. 124 s. ISBN 978-80-87623-02-2.

³⁶ NAVRÁTIL, Boris a kol., *Evropská unie a integrační procesy, terminologický slovník*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012. 178 s. ISBN 978-80-248-2904-3.

cílem je sjednotit občany bez toho, aby se přihlíželo na jejich přesvědčení nebo původ a to tak, aby byla uchována jejich kulturní odlišnost³⁷.

Pojem multikulturalismus můžeme vyložit v několika různých významech a vyjádřit tak odlišné skutečnosti. Mezi výše uvedené přístupy multikulturalismu řadíme jeho chápání jako stavu, vědecké teorie, procesu nebo společenského cíle.

Označené pojetí jako stav vyjadřuje soužití etnických skupin s tradicemi, postoji a hodnotami. Další forma pojetí multikulturalismu jako procesu je myšlena jako výměna kulturních statků, což vede k ovlivňování kulturních systémů. *Postoj jako vědecká teorie* se zaměřuje na různé sociálně kulturní aspekty a kombinuje různé přístupy, antropologické, psychologické, ekonomické a další. Vnímání *multikulturalismu jako společenského cíle* je propojeno s tendencemi o vytvoření pluralitní společnosti s různými skupinami, opírající se o principy spolupráce, respektu a tolerance³⁸.

V zásadě rozlišujeme dva typy soužití, které jsou označovány anglickými názvy. Jsou to *melting pot* a *salad bowl*. Tyto dvě skupiny mají specifické znaky, kterými se odlišují. Pojem *melting pot* můžeme popsat jako stav, kdy příslušníci jiných národů a ras přijali většinový jazyk společnosti a pomohli tak svému začlenění. U pojmu *salad bowl* jde o to, že si účastníci ponechávají svoji kulturní, jazykovou a náboženskou identity a vytváří tak zcela jedinečnou formu společnosti³⁹.

Multikulturalismus jako jev existuje velmi dlouhou dobu, ale lidé jej neuměli definovat. Již v antice existují zmínky o problémech v soužití mezi lidmi různých kultur ve velkých městech. Ve středověku existovaly také určité problémy ve společném soužití, nicméně tyto problémy byly zejména ve městech a ne ve velkém měřítku. Zásadní změna nastala v novověku, kdy došlo k centralizaci států, vzniku průmyslu a velké migraci do měst. Formování veřejného mínění a vliv médií je dalším podnětem k rozvoji. Dalším důležitým bodem je přesun obyvatel z chudých zemí do bohatých států.

Tyto prvky ovlivnily vytvoření nového typu společnosti, kterou můžeme nazvat multikulturní a dochází tak k utváření odlišných forem společností a různých konceptů integrace cizinců.

---

³⁷ BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Etnické komunity v kulturní a sociální různosti*. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2011. 314 s. ISBN 978-80-87398-08-1.

³⁸ BADE, K. J. *Evropa v pohybu. Evropské migrace dvou staletí*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 497 s. ISBN 80-7106-559-5.

³⁹ BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 347 s. ISBN 80-7325-020-9.

Jedna z prvních zmínek o pojmu multikulturalismus se objevila v 50. letech 20. století ve Švýcarsku, kde tento pojem vyjadřoval národ kulturně rozmanitý, ale politicky jednotný. Znamenalo to, že i když je národnostní složení obyvatelstva rozdílné, mohou společně žít v jednom státě. Od 70. let minulého století se začala praktikovat politika multikulturalismu, zejména v západní Evropě jako reakce na příchod migrantů z bývalých kolonií některých zemí Evropy. Multikulturní politika je uplatňována vládami v různém měřítku na základě uplatnění integrační politiky jednotlivých států⁴⁰.

2.8 Shrnutí

Kořeny migrace sahají až do pravěku, kdy lidé migrovali hlavně za obživou. V dnešní době migrují z důvodu nevyhovujícího platového ohodnocení, nedostatku pracovních míst, z rodinných nebo politických důvodů. Z uvedených motivů rozlišujeme migraci ekonomickou, politickou a environmentální. Podle příčin pak dobrovolnou a nucenou, a z právního hlediska na legální nebo nelegální, kdy jsou pozorovány rozdíly v počtu a místě migrantů. Následné negativní dopady jsou znatelné zejména při odchodu vysoce kvalifikované pracovní síly, která je pro stát zdrojem ekonomického růstu. Průvodním jevem migrace je multikulturalismus, který je možno označit jako integraci rozdílných kultur, ras, náboženství, ale i sociálně ekonomického postavení. V dnešní době se problém multikulturalismu stále prohlubuje a pro jeho vyřešení je potřeba vzájemná tolerance, díky které se může předejít nedorozuměním a v krajních případech i válkám.

---

⁴⁰ BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. 308 s. ISBN 80-210-3875-6.

3. Analýza migračních pohybů v EU v období 2001 až 2012

Tato kapitola se zaměřuje na analýzu migračních pohybů v Evropské unii. Jsou zde definovány základní fakta o členských zemích EU, abychom mohli lépe pochopit jednotlivé migrační toky. Podrobněji jsou analyzovány počty cizinců v jednotlivých zemích a také kolik občanů usiluje o občanství některého ze států Evropské unie a kolik jej skutečně získá. Ucelený obraz pak poskytne náhled na vnitřní a vnější migrační toky společně s analýzou emigrace a imigrace. Vnitřními migračními toky se zaměřují na migraci v rámci zemí Evropské unie a vnější migrační toky na migraci ze zemí mimo Evropskou unii.

3.1 Základní informace o vybraných členských zemích Evropské unie

Pro přehledné zpracování nejdůležitějších dat vybraných členských zemí z pohledu EU byla zvolena tabulka 3.1, která ukazuje, kdy země do EU vstoupila, počet obyvatel, rozlohu, hodnotu hrubého domácího produktu, počet poslanců v Evropském parlamentu a počet hlasů v Radě Evropské unie⁴¹. Tyto údaje poskytnou ucelený obraz o státech Evropské unie a také pomohou lépe pochopit migrační toky v Evropské unii. Kompletní tabulku se všemi státy Evropské unie lze nalézt v příloze.

Tabulka 3.1 Členské země Evropské unie (2013)

Státy	Vstup	Obyvatele (2012)	Rozloha (km ²)	HDP/obyv. (2012)	HDP na obyv/%EU	Křesel v EP	Hlasů v Radě
Belgie	1952	11 094 850	30 528	30 500	119	22	12
Česko	2004	10 505 445	78 867	20 200	79	22	12
Francie	1952	65 327 724	643 801	27 500	108	74	29
Itálie	1952	59 394 207	301 340	25 200	98	73	29
Německo	1952	81 843 743	357 022	31 100	121	99	29
Spojené království	1973	63 256 141	243 610	28 400	110	73	29
Španělsko	1986	46 196 276	505 370	24 900	97	54	27
EU celkem	28 členů	506 820 764	4 381 376	25 600	100	766	352

Zdroj: EUROSTAT. *Country profile*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/user_interfaces/introduction/country_profiles, Vlastní zpracování.

⁴¹ W EUROSTAT. *Country profile*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/user_interfaces/introduction/country_profiles.

V roce 2004 proběhlo největší rozšíření Evropské unie v její historii. Z patnácti dosavadních členů se počet zvýšil na dvacet pět, což přineslo nové možnosti pro občany těchto států. V roce 2007 pak proběhlo další rozšíření Evropské unie a to o Bulharsko a Rumunsko. Z našeho pohledu je nejdůležitější svoboda pohybu osob, kdy se zjednodušuje možnost migrace⁴².

3.2 Vývoj pohybu obyvatel v Evropské unii

Pohyb obyvatelstva se skládá ze dvou složek. Z přirozeného pohybu obyvatelstva, který se vypočítá jako rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem úmrtí, a čisté migrace, která se vypočítá jako rozdíl mezi celkovým pohybem obyvatelstva a přirozeným pohybem obyvatel. Od roku 1960, kdy vzniklo Evropské sdružení volného obchodu a poválečná situace se uklidnila, až do roku 2012, se počet obyvatel Evropské unie zvýšil o 101 milionů, což odpovídá průměrnému ročnímu růstu 4,3 lidí na 1000 obyvatel. Počet obyvatel neustále narůstal a to až do roku 1964, kdy byl přirozený pohyb 3,6 milionu obyvatel a od tohoto roku pak pravidelně klesal, tedy více lidí v Evropské unii zemřelo, než se narodilo, a to až do roku 2003, kdy byl přirozený pohyb obyvatel téměř vyrovnaný.

Od roku 2003 pak nastal opět vzestupný trend, kdy přirozený pohyb obyvatel v roce 2011 činil kladných asi 410 000, což je také důsledek neustále rostoucího počtu cizích státních příslušníků na území Evropské unie a udělení stále většího počtu občanství. Počty cizinců se od roku 2001 do roku 2012 zvýšily téměř trojnásobně. Podrobněji se věnuji počtu cizích státních příslušníků v podkapitole 3.2.1. Nejvýrazněji se tento trend projevil mezi léty 2002 až 2007, kdy byla míra čisté migrace velmi vysoká a v roce 2003 tvořila 95% z celkového pohybu obyvatel. Od roku 2008 až do 2011 pak podíl čisté migrace na pohybu obyvatelstva poklesl, ale stále převyšoval přirozený přírůstek obyvatel. Velikost populace Evropské unie v roce 2011 rostla o 2,6 lidí na tisíc obyvatel. Z toho tvořila 1,8 lidí na tisíc obyvatel hrubá míra čisté migrace a přirozený přírůstek byl 0,8 lidí na tisíc obyvatel. Je tedy patrné, že se migrace v roce 2011 podílela 69 % na přírůstku celkového počtu obyvatel Evropské unie.

Nejvíce se počet obyvatel zvyšuje v zemích s vysokou mírou čisté migrace, což jsou hlavně Velká Británie, Francie a Itálie. V letech 2011 a 2012 zvýšil ve Spojeném království, kde to bylo až 474 000 obyvatel, následovaných Francií s 333 000 a Itálií s 194 000. Ve Velké Británii se počet obyvatel za sledované období zvýšil o 4 495 552 a meziročně se jednalo o

---

⁴² EVROPSKÁ UNIE. Členské státy Evropské unie [online]. EU [12.3.2014]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/eu-.history/index_cs.htm

nárůst v průměru o 374 626 obyvatel ročně. Francie je na tom podobně a její přírůstek obyvatel je za stejné období 4 308 546 což odpovídá v průměru 359 045 lidí ročně. V Itálii se pak počet obyvatel mezi lety 2001 až 2012 zvýšil o 2 433 515 lidí, což je v průměru roční přírůstek 202 793 obyvatel. Pokud se tedy v roce 2003 podílela migrace na pohybu obyvatelstva 95 %, například ve Spojeném království, tak z 374 626 osob, bylo 355 895 migrantů. Takto vysoké procento prohlubuje multikulturalismus, jednoduše proto, že 95 % nových obyvatel EU jsou cizinci s rozdílnou kulturou.

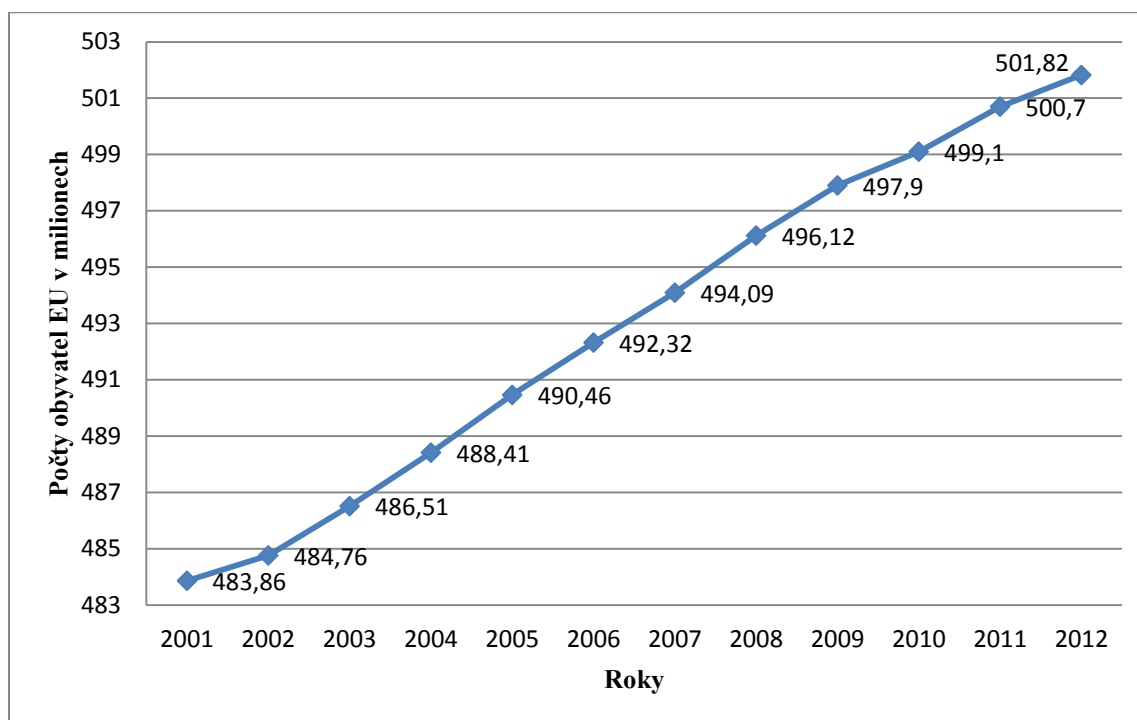
Tyto tři země byly jediné, které v roce 2012 zaregistrovaly nárůst počtu obyvatel o více než 100 000. Naopak úbytek zaznamenaly země jako Rumunsko a Bulharsko, kde byl úbytek vůbec největší, a to 105 000 lidí v roce 2012. Rumunsko se dlouhodobě potýká s úbytkem obyvatel, když za období 2001 až 2012 ztratilo 2 334 551 obyvatel, což v průměru odpovídá 194 545 lidem ročně. O tolik obyvatel nepřišla žádná jiná země Evropské unie. Pomyslně je Rumunsku v patách Bulharsko, které přišlo v letech 2001 až 2012 o 822 244 obyvatel, což je průměrně ztráta 68 520 lidí ročně⁴³. Je to způsobeno velkou mírou emigrace v těchto zemích. V grafu 3.1 se pak můžeme podívat na vývoj počtu obyvatel v Evropské unii v období let 2001 až 2012, který má výhradně vzestupnou tendenci⁴⁴.

---

⁴³ EUROSTAT. *Population*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

⁴⁴ EUROSTAT. *Population and social conditions*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-12-031/EN/KS-SF-12-031-EN.PDF

Graf 3.1 Vývoj počtu obyvatel Evropské unie

Zdroj: EUROSTAT. *Population*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>. Vlastní zpracování.

3.3 Vývoj počtu cizinců v EU

Celkový počet cizinců žijících na území některého z členských států EU byl k lednu 2012 na počtu 34 milionu osob, což je ekvivalent 6,6 % obyvatel EU. Téměř jednu třetinu z uvedeného počtu představují občané států Evropské unie, z čehož vyplývá, že zbylé dvě třetiny připadají na občany z nečlenských států Evropské unie. Od roku 2002 je tedy viditelný nárůst počtu cizinců, a to téměř trojnásobně. V roce 2002 bylo v Evropské unii 12,6 milionu cizích státních příslušníků.

Největší počet cizinců žijících v Evropské unii je pravidelně v Německu, kde to k roku 2002 bylo 7,3 milionu osob, což představuje minimální nárůst v roce 2012 na 7,4 milionu osob. Mezi těmito roky se počty cizinců měnily minimálně a oscilovaly mezi 7,2 až 7,4 miliony osob. Španělsko je druhou nejoblíbenější destinací pro cizince v Evropské unii. Na rozdíl od Německa však zdaleka nemá tak rovnoměrný vývoj počtu cizinců. Z 1,5 milionu cizinců v roce 2002 se dostalo až na 5,2 milionu v roce 2012. To je téměř čtyřnásobný nárůst. Od roku 2010 se počty cizinců ve Španělsku pravidelně snižují, což je způsobeno relativně tvrdým dopadem krize na Španělsko. V Itálii a Velké Británii žije v roce 2012 shodně 4,8 milionu cizinců. Historický vývoj počtu cizinců v těchto zemích se však lišil. Itálie byla v roce 2003 útočištěm pro 1,6 milionů cizích státních příslušníků a Velká Británie pro 2,8

milionu cizinců. V Itálii se tedy jedná trojnásobný nárůst, kdežto ve Velké Británii se nejedná ani o dvojnásobný nárůst počtu cizích státních příslušníků. Mezi tímto obdobím počty cizinců v obou zemích pravidelně narůstaly. V Itálii byl zaznamenán zvýšený nárůst počtu cizinců oproti předchozímu roku zejména v letech 2004 a 2007, což je přisuzováno rozšíření Evropské unie. Ve Velké Británii byl zaznamenán výrazný nárůst počtu cizinců oproti předchozímu roku v letech 2006, 2008 a 2012 a to o 400 000 osob. Ve Francii jsou počty cizinců podobně jako v Německu relativně vyrovnané.

V roce 2003 zde bylo 3,3 milionu cizinců a v roce 2012 pak 3,9 milionu. V průběhu těchto let se počty cizích státních příslušníků zvyšovaly v porovnání s předchozím rokem o 50 000 až 70 000 osob ročně. Zajímavostí je, že každá z těchto zemí zaznamenala v posledních letech meziroční nárůst, kromě Španělska, kde počet cizinců naopak klesal. V těchto členských zemích, které populačně tvoří 62,9 % z celkového počtu obyvatel Evropské unie, žilo 77,1 % všech cizinců v rámci Evropské unie s meziročním poklesem o 0,2 procentního bodu právě z důvodu snížení počtů cizinců ve Španělsku. Nejvyšší počet cizích státních příslušníků v poměru k celkovému počtu obyvatel daného členského státu Evropské unie je v Lucembursku. V roce 2002 tvořili 37,5 % z počtu obyvatel cizinci, v roce 2007 to bylo 41,6 % a v roce 2012 pak 43,8 %. Je jasně viditelný rostoucí počet cizích státních příslušníků v Lucembursku. Vyjádřeno v číslech se jedná o přírůstky v rozmezí 7 000 až 9 000 osob ročně. Drtivá většina z nich je však občanem jiného členského státu EU a to sice 86 %. Vysoký podíl cizinců je také zaznamenán v Lotyšsku, Estonsku, Rakousku, Belgii, Španělsku a na Kypru, kde podíl cizinců představuje více než 10 %.

Ve většině členských států tvoří majoritu cizinců občané třetích států, například v Německu nebo zejména v případě Lotyšska a Estonska, kde je tento počet způsoben přílivem občanů z bývalých zemí SSSR. Naopak v Lucembursku, Slovensku, Belgii, Nizozemí, Maltě a Irsku je většina cizích státních příslušníků tvořena občany jiných členských států Evropské unie⁴⁵.

Největší podíl cizích státních příslušníků v Evropské unii tvořili lidé evropských států mimo EU a to 38,5 %. K roku 2012 to bylo přibližně 8 milionů občanů, kde více než polovinu z tohoto počtu tvořili cizinci z Turecka, kteří vytvořili rozsáhlou komunitu v Německu a dále pak obyvatelé Albánie a Ukrajiny. Další velkou skupinou cizinců jsou obyvatelé Afriky s 24,5 %, Asie 22 % a Severní a Jižní Ameriky s 14,2 %. Z africké části cizích státních příslušníků připadla více než polovina z celkového počtu na občany severní Afriky, zejména

---

⁴⁵ EUROSTAT. *Population and social conditions*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-12-031/EN/KS-SF-12-031-EN.PDF

pak Maroka, Alžírsko a Tunisko. Z Asiatů to jsou obyvatelé z jižní nebo východní části Asie, hlavně Indie a Číny. Co se týče amerického kontinentu, největší počty cizinců patří občanům Ekvádoru, Brazílie a Spojeným státům americkým. K roku 2012 pak tvořili 42,2 % z celkového počtu cizích státních příslušníků občané zemí s vysokým indexem lidského rozvoje (HDI), 48,3 % byli obyvatelé zemí se střední hodnotou HDI a pouhých 7,6 % tvořili lidé ze států s HDI hodnoceným jako nízké.

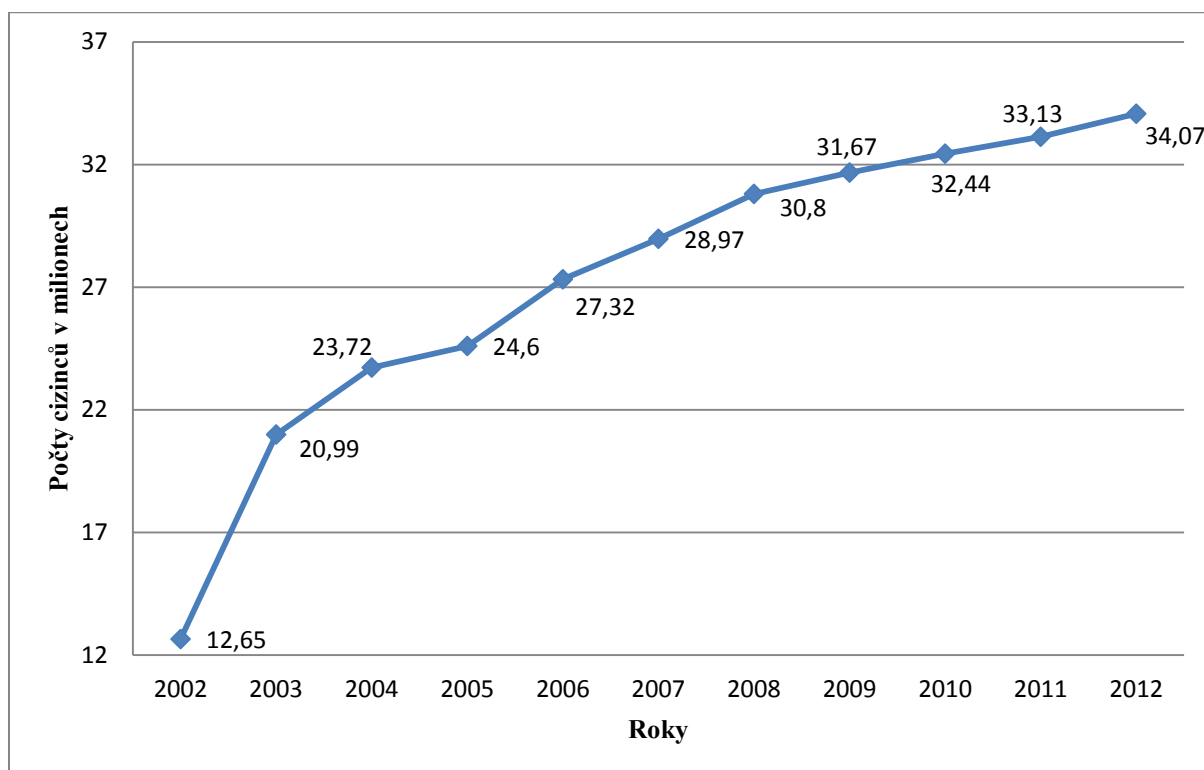
Členské státy se podle struktury občanství populace značně liší. Je to ovlivněno různými faktory, jako je pracovní migrace nebo historické vazby mezi vysílající a přijímací zemí. Největší skupiny cizinců však v EU k roku 2012 tvořili Rumuni, kterých bylo na území států Evropské unie 2,4 milionu, což představuje 7,2 % z celkového počtu cizinců, následovaných Turky, s 2,3 % cizinců představujících 7 % z celkového počtu. Třetí nezanedbatelnou skupinou cizích státních příslušníků jsou občané Maroka s 1,9 miliony obyvatel na území EU a s 5,6 % z celkového počtu. Největší nárůst počtu cizinců připadne občanům Rumunska, kteří dokázali rozšířit svoji komunitu v Evropské unii za období let 2001 až 2012 z 0,3 milionu cizinců na 2,4 milionu, což představuje více než osminásobné zvýšení. Ve stejném období se rovněž výrazně rozrostly také čínské a polské komunity⁴⁶. V grafu 3.2 jsou uvedeny celkové počty cizinců na území Evropské unie a to včetně občanů členských zemí a občanů třetích zemí. Je zde jasně viditelná vzestupná tendence vývoje počtu cizích státních příslušníků na území Evropské unie. Nejmarkantnější nárůst je patrný v letech 2002 až 2004 a to v řádech několika milionů. Od roku 2008 pak tempo růstu značně zpomalilo a nárůst počtu cizinců oproti předchozímu roku až do roku 2012 nepřesáhl 1 milion osob.

---

⁴⁶EUROSTAT. *Migration and migrant population statistics*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics

Graf 3.2 Počty cizinců na území EU

Zdroj: EUROSTAT. *Population*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>; vlastní zpracování.

3.4 Analýza získání státního občanství ve vybraných zemích EU

Počty občanů, kteří získali státní občanství některého ze států Evropské unie, od roku 2001 do roku 2012 pravidelně rostl, vyjma let 2007 a 2011, kde byl naopak zaznamenán meziroční pokles. Jak je patrné v grafu 3.3, nárůst za sledované období činil 185 587 udělených občanství. Počty udělených občanství se ve sledovaném období nevyvíjely rovnoměrně. Mírný pokles je zaznamenán v roce 2003, který je způsoben zpřísněním imigrační politiky některých států Evropské unie, zejména pak Belgie, Francie a Nizozemí. Vliv na počty získaných státních občanství má také blížící se rozšíření Evropské unie, čímž se snižuje motivace pro občany těchto nově přistoupených zemí migrovat do EU, jejíž součástí budou v následujícím roce 2004. Právě v roce 2004 je zaznamenán výrazný vzestup počtu udělených občanství, který je zapříčiněn rozšířením Evropské unie a zahrnutím těchto deseti států do statistik udělení počtu občanství.

Naopak výrazné snížení počtu udělených státních občanství je znatelný v roce 2007 a je způsoben vstupem Rumunska a Bulharska do Evropské unie. Občané těchto států tvořili relativně velkou skupinu žadatelů o státní občanství v zemích EU a s jejich vstupem již nebyla motivace žádat o občanství v uskupení, jehož jsou součástí. Dalším faktorem poklesu bylo otevření pracovních trhů pro země, které přistoupily v roce 2004 a to ze strany Finska,

Portugalska, Řecka, Španělska, Francie, Belgie a Itálie⁴⁷. V letech 2008 až 2010 je zaznamenán výrazný nárůst počtu udělených občanství, a to o více než 200 000 v roce 2010 oproti roku 2008. Tento vzestup je zapříčiněn nástupem hospodářské krize a rostoucí nespokojeností občanů se situací ve vlastních státech a také přílivem uprchlíků ze zemí Afriky. Velmi výrazný nárůst počtu udělených občanství zaznamenaly Španělsko, Řecko, Itálie a Portugalsko, tedy země, které jsou vyhledávanou destinací právě pro africké uprchlíky. Vliv na tento vzestup mělo i zahrnutí Bulharska a Rumunska do statistik v roce 2008, avšak počty udělených občanství se v těchto zemích pohybují v řádu tisíců.

V roce 2011 je znatelný pokles udělených státních občanství a to z důvodu zpřísnění imigrační politiky, právě z důvodů rapidně se množících žádostí ze strany občanů afrických států. Zejména Francie, Španělsko a Itálie byly nuceny přistoupit k těmto krokům, protože byly kritizovány ze strany Evropské unie, z důvodu nevyhovující imigrační politiky, která nebyla přizpůsobena takovému náporu. V roce 2012 následoval opět nárůst počtu udělených státních občanství, což je přisouzeno probíhajícímu arabskému jaru, které způsobilo vzhledem k neutěšené situaci v Africe ještě větší nápor na imigrantů. V roce 2010 se pak poprvé počty udělených občanství dostaly přes hranici 0,8 milionu od roku 2001⁴⁸.

Nejvyšší počet udělených státních občanství jde na vrub Velké Británie, kde bylo v roce 2012 uděleno občanství 193 884 lidem, což činilo 22,7 % z celkového počtu. Británie je následována Německem s 114 637, Francií s 96 088 a Španělskem s 94 142 udělenými státními občanstvími. Nejvyšší pokles byl zaznamenán ve Španělsku, kde činil téměř 20 000, oproti poklesu o 18 000 udělení státních občanství ve Francii. Největší pokles vyjádřen v procentech pak nastal v Lotyšsku a Bulharsku. V prvním ze jmenovaných, tedy v Lotyšsku, nastal pokles o 32,6 % a ve druhé o 31,2 % oproti roku 2011. Německo a Velká Británie zaznamenaly naopak nárůst počtu udělených státních občanství Německo 5 000 a Velká Británie o 15 000. V roce 2001 udělila Velká Británie 89 785 občanství, v roce 2005 to bylo 161 755 a v roce 2009 dokonce neuvěřitelných 203 628, což činí z Velké Británie pomyslného rekordmana, protože žádná jiná země neudělila v období 2001 až 2012 více občanství. Velmi zajímavý vývoj počtu udělení občanství mají ve sledovaném období Německo a Španělsko a to proto, že se vyvíjí zcela opačně. V roce 2001 udělilo Německo 180 349 občanství, což je nejvíce co kdy udělilo. Oproti Španělsku, které v roce 2001 udělilo pouhých 16 743 občanství. To je jedenáctkrát méně než v Německu. V dalších letech se

---

⁴⁷ EUROACTIV. Volný pohyb pracovníků v rozšířené EU. Euroactiv [online]. 2014 [3.4.2014]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/voln-pohyb-pracovnk-v-rozen-eu>

⁴⁸ EUROSTAT. *Migration and migrant population statistics*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics

začaly obě země v počtu udělených občanství přibližovat a v roce 2005 připadlo na Německo 117 241 a Španělsko 42 860 udělených občanství. Je zde znatelná sestupná tendence na německé straně a na straně španělské tendence vzestupná. V roce 2010 Španělsko dokonce předstihlo Německo, když udělilo 123 721 oproti 104 600 udělených občanství.

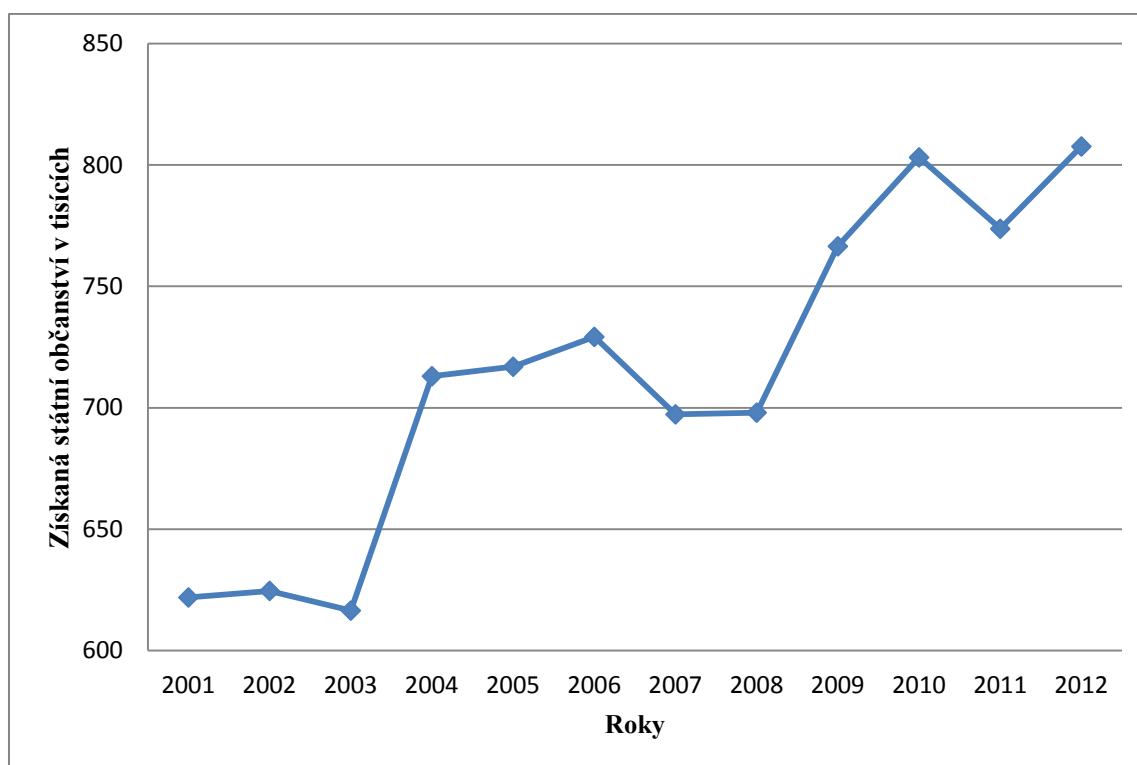
Až 86,7 % těch, kteří získali občanství v roce 2011, byli občané třetích zemí mimo EU, což odpovídá počtu 678 000 lidí. Většina Evropských států tedy udělila občanství občanům států mimo Evropskou unii. Výjimkou je Lucembursko a Maďarsko, kde bylo uděleno občanství převážně občanům z jiných členských států Evropské unie. V Lucembursku tvořila více než polovina takto udělených občanství pro Portugalce a v Maďarsku se v naprosté většině jednalo o obyvatele Rumunska. Ze třetích zemí se pak v celkovém počtu udělených občanství jednalo nejčastěji o občany Afriky s 26,2 %, následované Asií s 22,6 %, Evropou mimo EU s 18,9 %, Severní a Jižní Amerikou s 16,9 %.

Stejně jako v předchozích letech, tak v roce 2010 i roce 2011 dominovali počtu udělení občanství některého ze států Evropské unie obyvatelé Maroka s procentuálním vyjádřením 8,3 % z celkového počtu udělených občanství. Druhým v pořadí je Turecko s 6,2% z celkového počtu. Většina Maročanů dostala občanství ve Francii 32,6 %, Španělsku 22,4 % a Itálii 16,7 %. Naopak turečtí občané získávali nejčastěji občanství v Německu a to v 57,5 % případů a ve Francii s 12,9 %⁴⁹.

---

⁴⁹ EUROSTAT. *Population and social conditions*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-12-031/EN/KS-SF-12-031-EN.PDF

Graf 3.3 Počty získaných státních občanství v EU v tisících

Zdroj: EUROSTAT. *Population*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>; vlastní zpracování.

3.5 Migrační toky v Evropské unii

Do Evropské unie se v období let 2001 až 2012 vždy více lidí přistěhovalo, než odstěhovalo. Výjimku tvoří jednotlivé státy, jako Česká republika, Irsko, Řecko, Lotyšsko, Litva a Estonsko, kde počet vystěhovaných překročil počet přistěhovaných, zejména v roce 2010. V roce 2011 se k nim ještě přidali Bulhaři, Poláci a Španělé. Počty imigrantů ve sledovaném období výhradně rostly, s výjimkou let 2005, 2008, 2009 a 2012. Podrobněji jsou tyto údaje ukázány v grafu 3.4, který znázorňuje počty celkové počty imigrantů do EU včetně rozlišení podle pohlaví⁵⁰. Zajímavý vývoj imigrace je ve Velké Británii, Španělsku, Německu a Belgii.

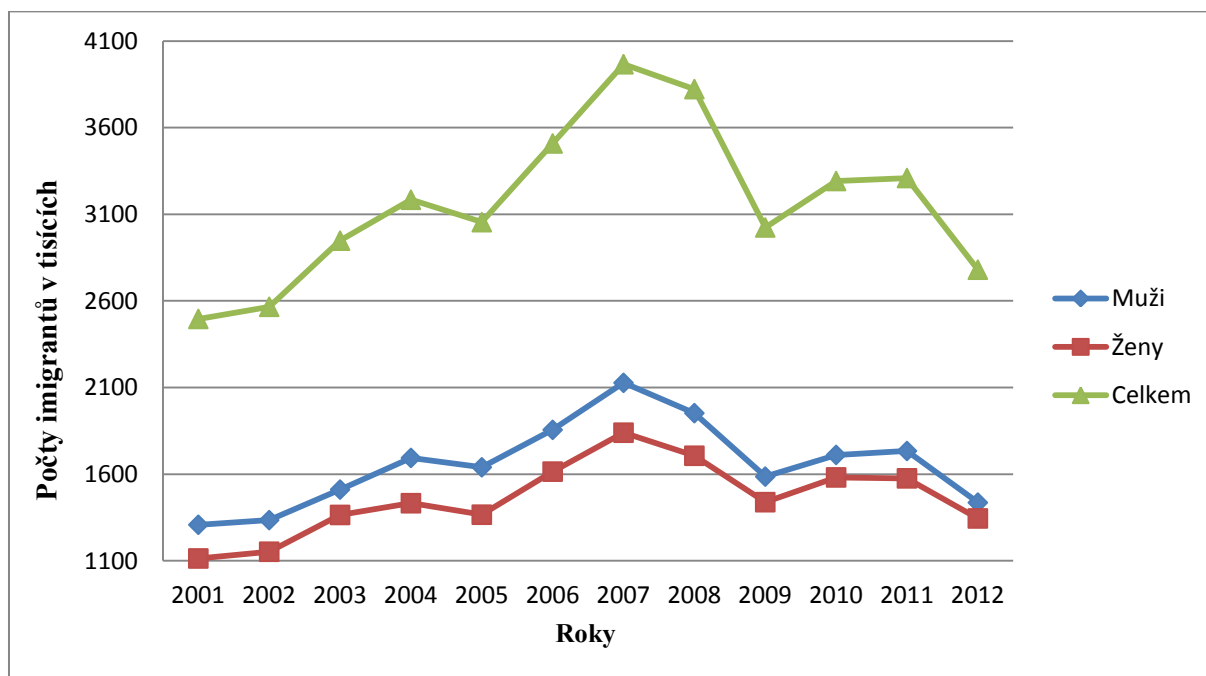
V roce 2001 bylo v Německu 879 217 imigrantů, v roce 2006 to bylo 661 885 imigrantů a v roce 2011 jich bylo 489 422. Je zde jasně znatelná sestupná tendence. Odlišný vývoj zaznamenalo Španělsko, které v roce 2001 začínalo na polovičním počtu migrantů na rozdíl Německa a to sice na počtu 414 772. V roce 2007 pak padl absolutní rekord, kdy bylo

⁵⁰ PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key publishing, 2013. 92 s. ISBN 978-80-7418-161-0.

ve Španělsku 958 226 imigrantů. Žádná jiná země nezaznamenala ve sledovaném období větší počty a zároveň tak velký propad, který následoval. V roce 2012 bylo ve Španělsku 304 053 imigrantů, což je více než trojnásobný pokles ve srovnání s rokem 2007. Ve Španělsku je pak vůbec nejvyšší počet imigrantů v poměru k celkovému počtu obyvatel. Velká Británie je známá velkým počtem emigrantů, nicméně i počty imigrantů jsou v této zemi zásadní. V roce 2001 zde bylo 372 206 imigrantů, v roce 2006 pak 529 008 a v roce 2012 to bylo 498 040 imigrantů. Je zde tedy znatelný relativně rovnoměrný vývoj bez výraznějších výkyvů, na rozdíl od Španělska nebo Německa.

Belgie je z těchto zemí nejmenší, jak rozlohou tak v počtu obyvatel, a právě proto jsou relativně vysoké počty imigrantů zajímavé. V roce 2001 zde bylo 110 410 imigrantů, v roce 2006 jich bylo 137 699 a v roce 2012 dokonce 147 387. V Belgii je jasně znatelná vzestupná tendence a pokud by počty imigrantů byly přepočteny přímou úměrou ku počtu obyvatel, Belgie by jasně překonala i v tomto ohledu dominující Španělsko⁵¹. Nejvyšší počty přistěhovalců pravidelně hlásí Velká Británie, Španělsko, Itálie a Německo. Za posledních několik let se pohybovaly počty přistěhovalců do těchto čtyř zemí na 60 % z celkového počtu přistěhovalců do Evropské unie.

Graf 3.4 Celkové počty imigrantů rozlišené podle pohlaví

Zdroj: EUROSTAT. *Population*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>; vlastní zpracování.

⁵¹ EUROSTAT. *Immigration*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

V grafu 3.5 jsou ukázány celkové počty emigrantů také rozlišené podle pohlaví. Počet emigrantů ve sledovaném období neustále rostl, vyjma roku 2009. V tomto roce byl pokles způsoben nástupem krize, kdy lidé museli svoji situaci řešit v místě bydliště a nebyl tak čas na přesun do jiné země. Pro lepší pochopení emigračních toků a vývoje situace uvedu příklady, které se významně podílejí na emigraci v Evropské unii. Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie a Belgie jsou země, které se podílejí na emigraci největší měrou a to od počátku sledovaného období. Od roku 2010 se pak k těmto zemím přidává i Řecko, ve kterém se výrazně zvýšila míra emigrace, což je způsobeno tvrdým dopadem ekonomické krize právě na Řecko. Výše jmenované země mají rozdílný vývoj emigrace, což je velmi zajímavé. Například v Německu v roce 2001 emigrovalo 606 494 lidí a míra emigrace měla vzestupnou tendenci, kdy se v roce 2008 dostala na vrchol s 737 889 emigranty. Po roce 2008 však následoval strmý sestup, který se v roce 2011 zastavil na 249 045 emigrujících lidí. Je zde tedy téměř půl milionový pokles, který byl způsoben právě nástupem krize, která měla v Německu za následek pokles emigrujících, na rozdíl od jiných zemí kde počty emigrantů v tomto období rostly. Bylo to zapříčiněno silnou německou ekonomikou, která nesla dopady krize relativně dobře v porovnání s ostatními zeměmi a lidé tak neměli motivaci emigrovat. Zejména ekonomické motivy emigrace z Německa se vytratily. Německo je také zemí, která až do roku 2009 neměla v počtu emigrujících konkurenci.

Mezi léty 2001 až 2008 bylo v Německu vždy dvakrát více emigrantů než v zemi, která byla na druhém místě tohoto pomyslného žebříčku, což je Velká Británie. Protipólem k Německu je stejně jako v případě imigrace Španělsko. V roce 2002 bylo ve Španělsku 36 605 emigrantů, což je téměř dvacetkrát méně než v Německu ve stejném období. Lze to přirovnat třeba k České republice, které měla ve stejném roce jen o necelé čtyři tisíce emigrujících méně. Takto nízký počet emigrujících ve Španělsku je odrazem relativně dobré ekonomické situace a příjemným způsobem života. Motivace emigrovat tak byla zcela oprávněně minimální. Tento trend neemigrovat vydržel ve Španělsku do roku 2005, kdy emigrovalo 68 011 lidí. Je zde vzestupná tendence, ale v porovnání s ostatními zeměmi a vzhledem k počtu obyvatel Španělska je stále relativně zanedbatelná. Jednoduše řečeno, do roku 2005 se lidem ve Španělsku žilo stále velmi dobře. Od roku 2006 se pak začíná velmi pozvolna projevovat krize a velká zadluženost Španělska, která spolu s rostoucí nezaměstnaností má za následek také rostoucí počty emigrantů. V roce 2006 se jejich počty proti roku 2005 více než zdvojnásobily, v roce 2007 se pak čísla emigrantů ztrojnásobila, v roce 2008 se jednalo o čtyřnásobek a v roce 2009 se počty emigrantů zastavily na 380 121 emigrujících, což je dokonce více než pětinašobek proti roku 2005. V roce 2009 Španělsko

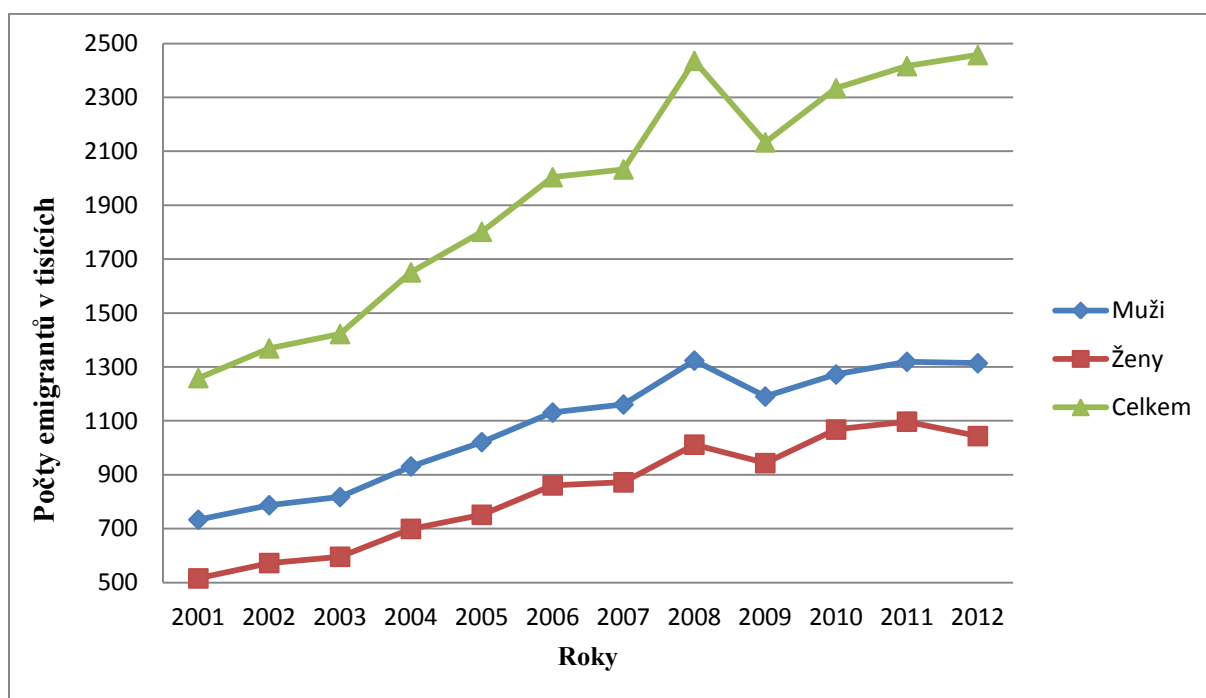
vystřídalo na pozici prvního místa žebříčku v počtu emigrantů Německo a svoji pozici neustále upevňovalo. Vzestup počtu emigrantů už nebyl tak razantní jako v předchozích letech a v roce 2012 se zastavil na čísle 446 606 emigrujících, což je o 125 389 více než Velká Británie, která je na druhém místě v počtu emigrantů v roce 2012. Ve Španělsku je jasně znatelná vzestupná tendence počtu emigrantů po celou dobu sledovaného období. Je zde zjevný rozdíl mezi Německem a Španělskem, kdy za zlomový rok pro obě země můžeme označit rok 2009. Zatímco v Německu počty emigrantů výrazně poklesly, ve Španělsku se dostaly téměř na vrchol. Je hezky vidět, jak ekonomicky silné Německo své emigranty demotivuje a Španělsko, potácející se naplno v krizi, naopak lidi k odchodu motivuje. Ostatní země mají také velké počty emigrantů, ale vývoj už není zdaleka tak zajímavý jako v případě Německa a Španělska.

Velká Británie hlásí pravidelně velké počty emigrantů, ale nikdy nedosáhla na první příčku v tomto pomyslném žebříčku. V roce 2001 bylo ve Velké Británii 251 369 emigrujících lidí. Následoval mírný vzestup v průběhu let a v roce 2005 zde bylo 328 408 emigrantů. V roce 2009, který byl pro Německo a Španělsko zásadním, bylo ve Velké Británii 368 177 emigrujících lidí. V roce 2012 se počty Britských emigrantů zastavily na 321 217. Z pohledu emigrace můžeme tedy Velkou Británii označit za zemi s rovnoměrným vývojem bez větších výkyvů. V roce 2010 pak nastupuje početná Řecká emigrační vlna, která čítá na 120 000 emigrujících, což je způsobeno tvrdým dopadem krize na Řecko. Se vstupem Rumunska do Evropské unie se dává do pohybu relativně mohutná rumunská emigrační vlna, která má v roce 2008 na 302 796 emigrantů. V Rumunsku je však zřejmá sestupná tendence a v roce 2012 je zde 170 186 což je skoro polovina oproti roku 2008. I tak se ale zařazuje mezi země s největší mírou emigrace⁵².

---

⁵² EUROSTAT. *Emmigration*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Graf 3.5 Celkové počty emigrantů rozlišené podle pohlaví

Zdroj: EUROSTAT. *Population*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>; vlastní zpracování.

3.6 Vývoj hrubé míry čisté migrace

Čistá míra migrace zaznamenala od roku 1960 daleko vyrovnanější pohyb než přirozený přírůstek obyvatel a její saldo bylo ve většině let záporné, to znamená, že se více lidí z Evropské unie odstěhovalo, než se přistěhovalo. V roce 1992 pak čistá migrace poprvé převýšila přirozený přírůstek obyvatel a to hlavně z důvodu rozpadu SSSR (Svaz sovětských socialistických republik), jehož občané mohli svobodně cestovat. Tento trend, kdy čistá migrace převyšuje přirozený přírůstek obyvatel, přetrvává dodnes. Hrubá míra čisté migrace, jak říká Palát, je poměr čisté migrace k průměrnému počtu obyvatel v daném roce v přepočtu na 1000 obyvatel. V grafu 3.6 je znázorněn vývoj hrubé míry čisté migrace v období let 2001 až 2012 na 1000 obyvatel. Kde převládá spíše sestupná tendence s výjimkou let 2002, 2003, 2007, 2009 a 2012. Čistá míra migrace je rozdíl mezi celkovou a přirozenou změnou populace.

V grafu jsou pak Eurostatem definovány údaje, jako poměr čisté migrace k průměrnému počtu obyvatel přepočteno na 1000 obyvatel, což je hrubá míra čisté migrace⁵³. V grafu je dobře viditelný pokles v roce 2008 způsobený počátkem krize téhož roku. Tyto

⁵³ PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key publishing, 2013. 92 s. ISBN 978-80-7418-161-0.

údaje zahrnují veškeré migrační toky, jsou zde tedy zahrnuti i lidé, kteří se vystěhovali a pak se opět vrátili zpět nebo občany, kteří se narodili v zahraničí a na území státu se stěhují poprvé. Každá členská země má svá specifika i ve vývoji hrubé míry čisté migrace. Jak bylo zmíněno na začátku této kapitoly, v současné době se podílejí na růstu populace v Evropě velkou měrou migranti. V příkladu uvedu Německo, které mělo v podstatě vždy relativně vyrovnaný poměr imigrantů a emigrantů a to se také odráží ve vývoji hrubé míry čisté migrace, která se v případě Německa pohybuje v rozmezí -1 až 4 lidí na tisíc obyvatel. V roce 2001 to byli tři lidé na tisíc obyvatel v roce 2005 pak rovný jeden člověk na každý jeden tisíc obyvatel. V roce 2008 to bylo nejméně za celé sledované období a to -0,7 obyvatele na tisíc obyvatel. Příčinou tohoto poklesu je, že více lidí emigrovalo než imigrovalo a také je zde patrný vliv krize, kdy lidé cítili nejistotu a v menší míře než v předchozích a následujících letech zakládali rodiny. V roce 2012 pak byla hrubá míra čisté migrace v Německu na 4,9 obyvatele na tisíc obyvatel. Vývoj v Německu je tedy jako i v ostatních ohledech rovnoměrný.

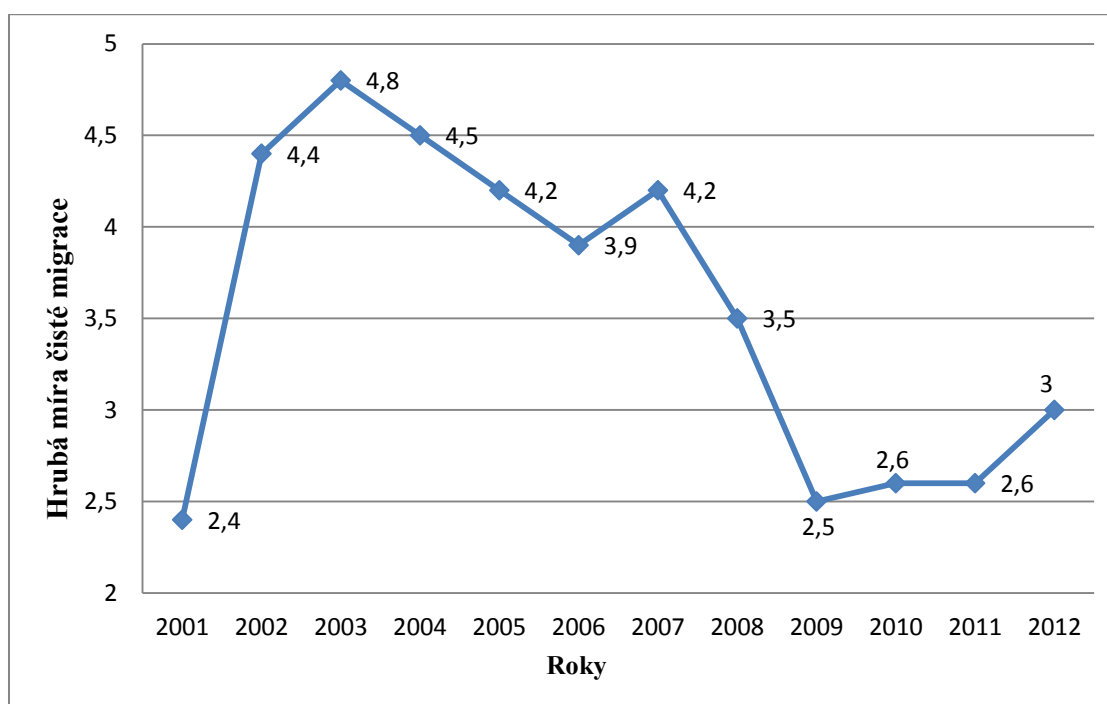
Opačně na tom bylo Španělsko, které mělo hrubou míru čisté migrace v roce 2001 na 17,9 lidí na tisíc obyvatel, což odpovídá i k vývoji imigrace a emigrace. V roce 2007 byla hrubá míra čisté migrace ve Španělsku stále na 17 lidech na tisíc obyvatel. V letech 2009 a 2010 se počty emigrantů a imigrantů vyrovnaly a to se projevilo i na vývoji hrubé míry čisté migrace, která byla v roce 2009 na 3 a v roce 2010 na 1,6 obyvatele na tisíc obyvatel a tato sestupná tendence postupuje dál a v roce 2012 se dostává do záporných hodnot a to na -3 obyvatele na tisíc obyvatel. Všechny země ve vývoji hrubé míry čisté migrace více či méně kolísají z kladných hodnot do záporných a naopak. Jsou zde ale i země, které mají dlouhodobě záporné hodnoty. Jsou to hlavně pobaltské státy jako Litva, Lotyšsko a Estonsko, ale také Rumunsko, které se však v roce 2012 dokázalo z těchto záporných hodnot vymanit a vykazovalo hodnotu kladnou a to 0,8 obyvatele na tisíc obyvatel. Naopak Kypr a Lucemburskou jsou země, které vykazují dlouhodobě výrazně kladné hodnoty hrubé míry čisté migrace⁵⁴. Občany nečlenských zemí pak můžeme rozlišit podle Indexu lidského rozvoje země, jejíž občanství mají.

V roce 2010 to pak byl podíl 28 % na migraci pro země se středním HDI oproti 14 % procentům ze zemí s vysokým HDI. S nízkým HDI to bylo v roce 2010 pouze 4%. V roce 2011 pak šlo o 52% podíl na migraci pro země se středním HDI oproti 34 % se zeměmi, jejichž HDI je považováno za vysoké. Je zde znatelný velký nárůst oproti předchozímu roku.

---

⁵⁴ EUROSTAT. *Crude rate of net migration with adjustment*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdde230>

Graf 3.6 Vývoj hrubé míry čisté migrace v období let 2001 až 2012

Zdroj: EUROSTAT. *Crude rate of net migration with adjustment*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014].

Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>; vlastní zpracování.

3.7 Shrnutí

V této kapitole byly rozvedeny celkové počty cizinců, migrační toky v jednotlivých zemích Evropské unie a také udělené počty státních občanství. Je znatelný velký rozdíl v jednotlivých zemích a také vývoj v čase, kde jsou jasně rozpoznatelné různé vlivy nejen v Evropě ale i ve světě. Zejména dění v Africe se projevuje na přílivu migrantů a také vstupy členských zemí v letech 2004 a 2007 a to nejen tím, že jsou zahrnuty do statistik. Zajímavé je zjištění, že čtyři země si rozdělí téměř tři čtvrtiny migrantů v Evropské unii nebo například Lucembursko, ve kterém jsou téměř z poloviny pouze cizinci. Z těchto faktorů je jasně znatelné prohlubování problému multikulturalismu, protože kladný demografický vývoj Evropské unie a tedy i růst její populace zastávají právě cizinci, bez kterých by se Evropa pomalu ale jistě vylidňovala.

4. Zhodnocení vlivů migrace pracovních sil vybraných států EU

Vlivy migrace lze hodnotit z pohledu vysílající země a z pohledu země přijímající. Tato kapitola se zabývá oběma pohledy směrem k pracovní migraci. Jak už pojmenování napovídá, pracovní migrace je ovlivněna hlavně dvěma faktory. Jsou to míra nezaměstnanosti a výše mezd, které z pohledu pracovní migrace rozhodují kam a jestli vůbec se migrant rozhodne přesídlit. Pokud je pro migranta výše mezd v zemi dostačující a míra nezaměstnanosti nízká, což pro migranta znamená dobrou možnost najít si práci, připadají v úvahu další faktory, které pro něj už nejsou tak rozhodující jako geografická poloha země, jazyk v zemi určení, náboženské vyznání převažující v dané zemi nebo třeba možnost kulturního vyžití. V následujícím textu se budu věnovat zemím s největšími počty emigrantů a pracovat s daty z let 2001 až 2012. Více o vlivech migrace pracovních sil na příkladu Velké Británie a Španělska.

4.1 Vliv zemí na migraci

Každá země má možnost ovlivnit příliv imigrantů do své země. V první kapitole jsou rozvedeny migrační politiky v jednotlivých zemích Evropské unie a také způsoby integrace cizinců, které mají bezpochyby jistý vliv na příliv imigrantů. Z pohledu pracovní migrace jsou zkoumány vlivy mezd a nezaměstnanosti jednotlivých zemí na migraci, protože právě tyto faktory jsou nejdůležitější z pohledu pracovní migrace. V průběhu textu bude implementován vliv nezaměstnanosti a výše minimální mzdy na imigraci ve vybraných zemích, kde budu vycházet z grafu 3.3, kde je uvedena míra nezaměstnanosti ve vybraných zemích, z grafu 3.4, kde jsou uvedeny počty imigrantů v jednotlivých zemích a z grafu 3.5, kde je uvedena výše minimální mzdy ve vybraných zemích Evropské unie.

4.1.1 Vývoj ve Španělsku

Jako země s nejnevyrovnanějším vývojem jak migrace, tak nezaměstnanosti lze označit Španělsko, které bylo zemí s nejvyšší nezaměstnaností v Evropské unii, než bylo v roce 2014 přeskočeno Řeckem. Španělsko tedy lze označit jako zemi mnoha nej, i když v našem případě ne příliš pozitivních. V roce 2001 byla ve Španělsku míra nezaměstnanosti na 10,7 procent, což sice bylo nejvíce ze sledovaných zemí, jak je patrné z grafu 3.3, ale nijak výrazně nevybočovalo z pomyslné řady států, i když v roce 2001 byla průměrná míra nezaměstnanosti v zemích Evropské unie na 8,6 procentech a španělská tak byla o 2,1 procentního bodu nad průměrem. Počty imigrantů byly na 414 772, což byl druhý nejvyšší počet v Evropě, a

minimální mzda byla na úrovni 505 eur měsíčně. To je nejméně ze všech sledovaných zemí. Pro malé shrnutí, tedy máme zemi s nejvyšší nezaměstnaností, s nejnižší minimální mzdou, ale druhým největším počtem imigrantů.

Zdá se, že motivy imigrace v podobě nízké míry nezaměstnanosti a vysoké minimální mzdy byly zcela popřeny a na první pohled tomu tak skutečně je. Je nutné vzít v úvahu složení imigrantů ve Španělsku. Největší zastoupení v řadách imigrantů mají Rumuni s 15,7 procenty, Maročané s 14,3 procenty, lidé z Jižní Ameriky a Velké Británie s 6,9 procenty. V Rumunsku je sice dlouhodobě nízká nezaměstnanost, pohybuje se kolem 7 procent, ale to v Rumunsku vysvětluje velmi vysoká míra emigrace. Ti, kteří nemohou najít v Rumunsku práci, jednoduše emigrují a snižují tak místní nezaměstnanost. S tímto faktem koresponduje i jedna z nejnižších minimálních mezd v Evropské unii.

Dalším faktorem, který platí nejen v případě Rumunska, ale může být aplikován i obecně je fakt, že ve Španělsku je již vytvořena jistá komunita Rumunů, kteří si vzájemně usnadňují první kroky v nové zemi a také relativně podobně životní prostředí a tudíž možnost se lépe přizpůsobit místním podmínkám. K faktorům mzdy a nezaměstnanosti tedy přibýly faktory jako jsou vzájemná podobnost zemí a jejího životního prostředí s již vytvořenou komunitou v oblasti, což může velmi usnadnit imigrantům jejich integraci. Z tohoto pohledu tedy Španělsko do toho modelu zapadá dokonale. I když z pohledu Rumunska bude rozhodujícím faktorem pro emigraci právě velmi nízká mzda v zemi a již určité existující zázemí v podobě Rumunské komunity ve Španělsku. Co se týče Maroka a zemí Jižní Ameriky lze aplikovat stejný model jako u Rumunska, jsou to země s vyšší nezaměstnaností než je Španělsko a také mají nižší minimální mzdu, je zde vytvořená již jistá komunita a země si jsou relativně blízké a v podání Jižní Ameriky si jsou blízké i jazykově. Eventuelní získání evropského pasu pak může obyvatelům těchto zemí mnohé usnadnit.

Do tohoto modelu však nezapadají obyvatelé Velké Británie, kteří v relativně velkém počtu migrují do Španělska. V případě Britů, však nejde o pracovní migraci, ale spíše o migraci environmentální. V následujících letech pak Španělsko přesně zapadá do vzorce. Nezaměstnanost klesala, minimální mzda rostla a tím se země stávala stále atraktivnější pro více imigrantů, jejichž počty také rostly. Přeskočím do roku 2007, kdy se vše ještě zdálo být podle zavedeného klíče. Nezaměstnanost byla nejnižší za posledních patnáct let a to 8,3 procent, stejně tak výše minimální mzdy a počty imigrantů byly na patnáctiletém maximu s hodnotami 655 eur pro minimální mzdu a 958 266 pro počty imigrantů. V následujícím roce 2008 byla nejnižší nezaměstnanost v historii Španělska se 7,7 procenty a minimální mzda byla ještě navýšena na 700 eur měsíčně, ale i tak počty imigrantů výrazně klesly na 599 075

lidí. V tomto roce se nám jasně ukazuje, že nízká míra nezaměstnanosti a vysoká minimální mzda nemohou být jedinými faktory při vyhodnocování vlivů migrace. V roce 2008 se začala projevovat ekonomická krize, která Španělsko zasáhla velmi tvrdě a byla tak vnějším vlivem, který výrazně ovlivnil migraci nejen ve Španělsku.

V následujících letech Španělsko opět zapadá do nastaveného vzorce, i když za notného přispění právě ekonomické krize. Přehřátá ekonomika Španělska ztrácela investory, kteří vytvářeli nová pracovní místa a i stávající investoři se začali ze Španělska stahovat a tak ještě více přispěli do problémů Španělska, které ztrácelo již vytvořená pracovní místa a míra nezaměstnanosti se tak začala rychlým tempem zvyšovat až na 24,3 procenta v roce 2012. Počty migrantů klesaly a nedokázala to zastavit ani stále rostoucí minimální mzda, která v roce 2012 dosahovala 748 eur. Přeci jen šance na nalezení zaměstnání se v tomto období ve Španělsku velmi snížila. Pro porovnání použijí rok 2007 a 2012, tedy pětiletý horizont. V roce 2012 byla míra nezaměstnanosti třikrát větší než v roce 2007, kdy vzrostla z 8,3 procent na 24,3 procenta. Výše minimální mzdy se o zhruba o 100 eur zvedla a to z 655 eur v roce 2007 na 748 eur v roce 2012. Počty imigrantů pak trojnásobně poklesly a to z 958 266 imigrantů v roce 2007 na 304 053 imigrantů v roce 2012.

Nabízí se zde úvaha o přímě úměře mezi mírou nezaměstnanosti a počty imigrantů, když v případě míry nezaměstnanosti nastal trojnásobný nárůst a v případě počtu imigrantů trojnásobný pokles, ale není tomu tak. Na modelu Španělska je však jasně patrný velký vliv míry nezaměstnanosti a výše minimální mzdy, kdy se míra nezaměstnanosti stala rozhodujícím faktorem z pohledu pracovní migrace a příchodu imigrantů do země za prací. Podle mého názoru lze, i když ne zcela jednoznačně, stanovit výši míry nezaměstnanosti, od které migranti ztrácí motivaci přesunout se do země za prací. Hladinu této zlomové míry nezaměstnanosti ovlivňuje nejvíce výše minimální mzdy a další faktory jako kulturní a jazykovou blízkost, environmentální podmínky, vyznávané náboženství a politická situace v zemi⁵⁵.

4.2.2 Vývoj ve Velké Británii

Další zemí, na kterou se zaměřím je Velká Británie, kde je vývoj ve všech ohledech, v porovnání se Španělskem, zcela odlišný. Míra nezaměstnanosti je poměrně vyrovnaná, když do roku 2008 nepřekročila 6 procent a držela se pod průměrem Evropské unie. Vlivem krize a

---

⁵⁵EUROSTAT. *Immigrants*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

ekonomického vývoje pak v následujících letech mírně stoupla, ale i tak nepřekročila hranici 8 procent. Průměrná míra nezaměstnanosti v Evropské unii byla v roce 2013 na 10,8 %.

Výše minimální mzdy je ve Velké Británii v porovnání s ostatními zeměmi vysoká a Španělsko ji převyšuje téměř dvojnásobně. Velká Británie má všechny předpoklady pro velké počty imigrantů, ale přesto v tomto ohledu za Španělskem zaostává. V roce 2001 dosahovala míra nezaměstnanosti ve Velké Británii 5 procent, což bylo nejméně ze všech sledovaných států. Minimální mzda byla na úrovni 997 Eur měsíčně, což je dvakrát více než ve Španělsku. Zde je jasné vidět, že nízká míra nezaměstnanosti a vysoká minimální mzda nemohou být jedinými faktory, které ovlivňují imigranta při výběru cílové země, protože v takovém případě by muselo být ve Velké Británii mnohem více imigrantů než ve Španělsku. Rok 2001 tomu však neodpovídá, stejně jako roky následující.

Vliv zde mají imigrační politika a politika integrace cizinců. Především vízová politika, kterou Velká Británie zastávala, tak bránila větším počtům imigrantů, které v roce 2001 byly na čísle 372 206 lidí, což bylo o zhruba 50 000 lidí méně než ve Španělsku. V roce 2006 byla výše minimální mzdy ve Velké Británii na 1212 Eurech za měsíc a míra nezaměstnanosti byla 4,4 procenta. Počet imigrantů byl oproti roku 2001 o 158 000 imigrantů větší, což zdaleka neodpovídá masovému nárůstu ve Španělsku. Prakticky je tento model, kde je výše minimální mzdy a míra nezaměstnanosti rozhodujícím faktorem, popírán ze strany Velké Británie až do roku 2009, kdy počty migrantů ve Velké Británii poprvé za sledované období převýšili počty migrantů v Španělsku. V tomto roce byla výše minimální mzdy ve Velké Británii na úrovni 995 Eur, což je nejméně za sledované období a míra nezaměstnanosti byla na úrovni 7,6 procent. Paradox je v tom, že počty imigrantů ve Velké Británii převýšily Španělské počty právě v roce, kdy byla nezaměstnanost na nejvyšší úrovni od roku 2001 a výše minimální mzdy zase na úrovni nejnižší od stejného roku. Toto předstihnutí je však spíše způsobeno tvrdým dopadem krize na Španělsko a jeho vylidňováním, než masovou imigrací do Velké Británie, protože jak už jsem předdeslal vývoj mezd, imigrace a nezaměstnanosti má ve Velké Británii rovnoměrný vývoj.

V roce 2012 pak výše minimální mzdy stoupla na 1201 Eur za měsíc a míra nezaměstnanosti byla na 7,9 procentech, což nemělo za následek razantní zvýšení počtu imigrantů. Počty imigrantů se naopak oproti předchozím letům snížily na 498 040 lidí. Na první pohled se může zdát, tak jako v případě Španělska, že byly popřeny motivy pro pracovní migraci z pohledu míry nezaměstnanosti a výše minimální mzdy. Pokud se však podíváme na národnostní složení imigrantů, zjistíme, že tento vývoj není tak neočekávaný, jak by se mohlo zdát.

Národnostní složení imigrantů ve Velké Británii je mnohem rozmanitější než ve Španělsku. Nejvíce jsou zde zastoupeni obyvatelé Indie s 10,7 procenty, Poláci se 7,9 procenty, Pákistánci s 7,2 procenty a Němci s 5,1 procenty⁵⁶. Indie a Pákistán jsou bývalé kolonie Velké Británie, a proto je zde možno očekávat vysoké počty těchto národnostních skupin. Rozhodnutí Velké Británie, u těchto zemí pramení z již zmiňované nízké míry nezaměstnanosti a vysoké minimální mzdy, avšak faktorem navíc, který určil právě Velkou Británii, je kulturní a jazyková blízkost. Indie a Pákistán jsou sice od Velké Británie na míle vzdáleny a to jak geograficky, tak jazykově i kulturně, čímž vlastně popírám předchozí sdělení, ale je to právě jazykový a kulturní vliv, který tady Velká Británie v dobách kolonizování světa zanechala a právě z těchto zbytků pramení jazyková a kulturní blízkost mezi těmito zeměmi. Jednoduše řečeno, Indové a Pákistánci již měli s Velkou Británií zkušenost, což bylo v tomto konkrétním případě tím faktorem, který rozhodl při výběru cílové země. V případě polských imigrantů je vysvětlení mnohem jasnější. Poláci nebyli dlouhodobě spokojeni se situací v zemi.

Míra nezaměstnanosti byla v letech 2001 až 2005 na 18 procentech a výše minimální mzdy se ve stejném období pohybovala okolo 200 Eur. V následujících letech nezaměstnanost sice klesala až na 10,3 procenta v roce 2013 a výše minimální mzdy rostla na dnešních 387 eur. I tak je Polsko ideální zemí pro emigraci, kdy na žebříčku emigrace zaujímá čtvrté místo ze všech zemí Evropské unie. V roce 2004, kdy Polsko přistoupilo do Evropské unie, však lidé dostali možnost se svojí neutěšenou situací něco udělat, přesněji emigrovat za prací. Pro Poláky byla Velká Británie jasnou volbou a to hned z několika důvodů. Prvním důvodem je výše minimální mzdy, která byla v roce 2004 v Polsku na 175 eurech a ve Velké Británii na 1075, což je šestkrát více.

Míra nezaměstnanosti ve stejném roce byla v Polsku na 19,1 procentech a ve Velké Británii na 4,7 procentech, což je čtyřikrát méně. Německo nebo Francie na tom byly v těchto ohledech podobně a proto zde vyvstává otázka, proč Poláci raději neemigrovali do Německa? V tomto případě hrály hlavní roli restrikce vstupu na pracovní trh, které Velká Británie na rozdíl od Německa nebo Francie vůči nově přistoupeným státům neuplatnila. V pozdější době, kdy i ostatní země ustoupily od restrikcí vstupu na pracovní trh, už byla ve Velké Británii vytvořená tak silná komunita Poláků, že většina těch, kteří uvažovali o emigraci z Polska, volila právě Velkou Británii, kde je čekala pomoc a tedy i jisté zjednodušení ze strany vytvořené komunity. V současnosti je ve Velké Británii na 600 000 polských občanů,

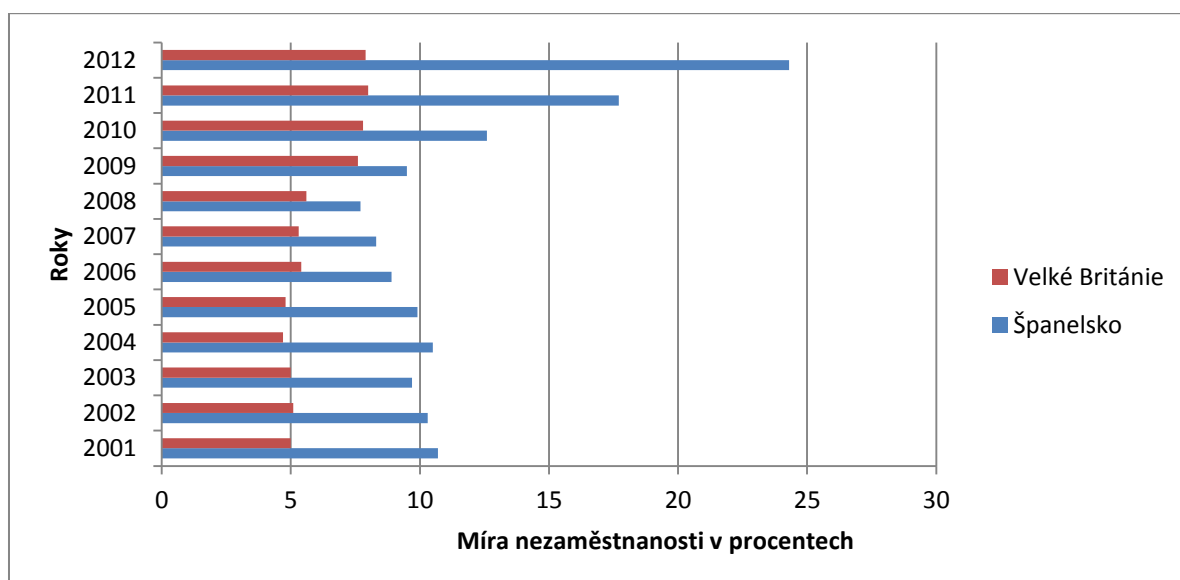
---

⁵⁶ OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. *Population by country of birth and nationality report*[online]. ONS [20.4.2014]. Dostupné z: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171776_324663.pdf

což odpovídá zhruba 10 procentům polské populace, mnozí však mají dvojí občanství, protože jen v roce 2012 se zde narodilo 21 156 dětí polským matkám.

V grafu 3.3 je znázorněna míra nezaměstnanosti ve Velké Británii, Itálii, Francii, Španělsku a Německu v letech 2001 až 2012. Z grafu je jasně vidět, že se míra nezaměstnanosti vyvíjela rovnoměrně až do roku 2009, kdy se začala ve všech zemích zvyšovat a v případě Španělska se dostala až na neuvěřitelných 24,3 procenta v roce 2012. V Německu v letech 2004 až 2006 přesáhla míra nezaměstnanosti 10 procent, ve Velké Británii tato hranice nebyla ve sledovaném období překročena ani jednou, stejně jako ve Francii, v Itálii byla překročena hranice 10 procent pouze v roce 2012⁵⁷.

Graf 3.3 Míra nezaměstnanosti vybraných států

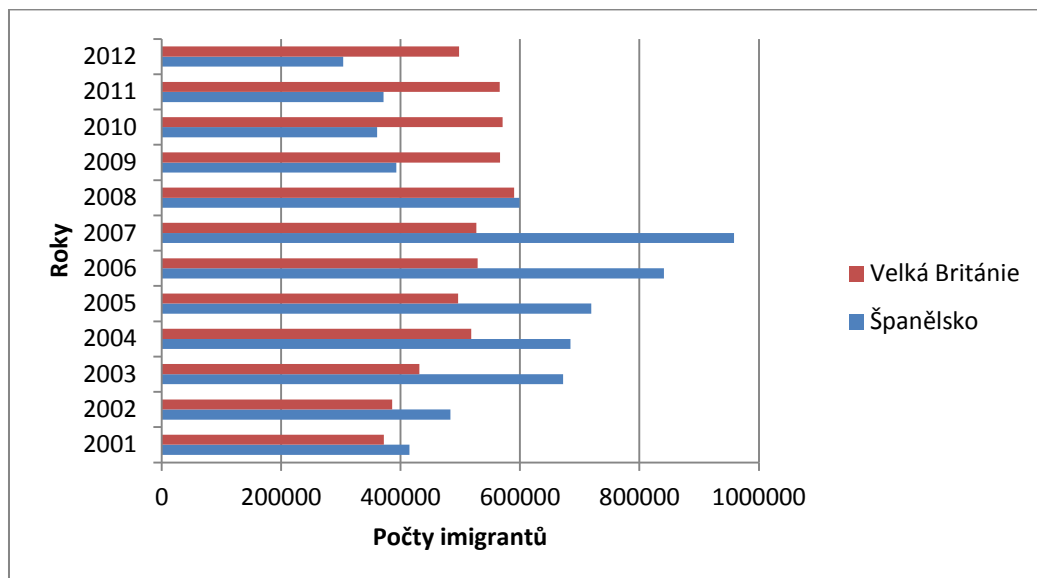
Zdroj: EUROSTAT. *Unemployment*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec450&plugin=1>;
Vlastní zpracování

⁵⁷ EUROSTAT. *Unemployment*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec450&plugin=1>

V grafu 3.4 jsou uvedeny počty imigrantů ve Velké Británii, Itálii, Španělsku a Německu. Zde do roku 2007 jasně dominuje Španělsko s Německem. Od roku 2008 pak pomyslnou štafetu přebírá Velká Británie s Itálií. Podrobněji jsou imigrační toky rozebrány ve druhé kapitole⁵⁸.

Graf 3.4 Počty imigrantů ve vybraných státech

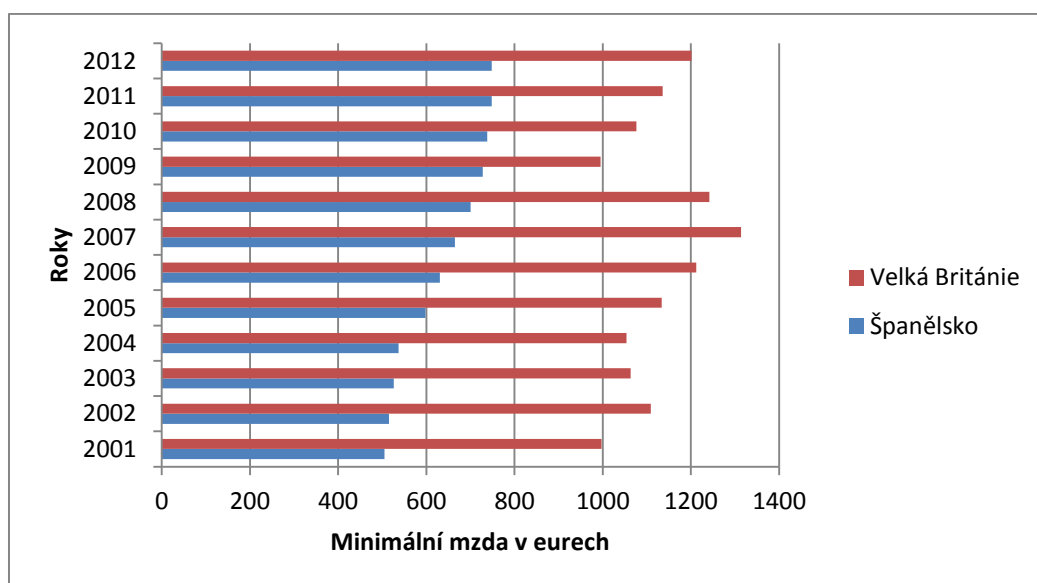
Zdroj: EUROSTAT. *Immigrants*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_imm1ctz&lang=en; Vlastní zpracování

V grafu 3.5 je uveden vývoj minimální mzdy ve Velké Británii, Francii a Španělsku. Je zde jasně patrná vzestupná tendence vývoje minimální mzdy, která sice v průběhu sledovaného období kolísala, od roku 2001 do roku 2012 vzrostla ve Velké Británii z 997 Eur na 1201 Eur za měsíc. Ve Francii byl tento nárůst za stejné období z 1083 Eur na 1398 Eur měsíčně. Španělsko v tomto ohledu zaostává, když se minimální mzda ve Španělsku zvedla z 505 Eur na 748 Eur měsíčně. Největší nárůst v tomto období zaznamenala Francie, kde minimální mzda vzrostla o 315 Eur, což je pro představu výše minimální mzdy v České republice⁵⁹.

⁵⁸ EUROSTAT. *Immigrants*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_imm1ctz&lang=en

⁵⁹ EUROSTAT. *Minimum wages*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=earn_mw_cur&lang=en

Graf. 3.5 Vývoj minimální mzdy ve vybraných zemích Evropské unie

Zdroj: EUROSTAT. *Minimum wages*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=earn_mw_cur&lang=en; Vlastní zpracování

4.2 Shrnutí

V této kapitole byly vyjasněny vlivy migrace na jednotlivé země a také vliv jednotlivých zemí na migraci, což bylo předvedeno na příkladu Španělska a Velké Británie. Tyto země byly zvoleny právě pro svůj odlišný vývoj, který měl pomoci pochopit tyto vlivy. V případě Španělska šlo o výrazný pokles imigrantů z důvodu krize, kdy se i samotní Španělé podíleli na imigraci v ostatních zemích. Ve Španělsku není od roku 2001 do roku 2009 jasně znatelný vliv míry nezaměstnanosti a výše minimální mzdy, který se však začne projevovat právě od roku 2010, kdy se zpomalí růst minimální mzdy a míra nezaměstnanosti začne neúměrně růst. Do roku 2009 pak převažují vlivy kulturní a jazykové blízkosti, stejně jako environmentální vlivy. Právě proto jsou ve většině zastoupeni v případě imigrace ve Španělsku Rumuni, Maročané a velmi početnou skupinu tvoří obyvatelé Jižní Ameriky, z nichž to jsou zejména obyvatelé Ekvádoru a Kolumbie. Ve Velké Británii je pak jasný mnohem vyrovnanější vývoj, kde faktor minimální mzdy a míry nezaměstnanosti hraje větší roli než ve Španělsku. Přesto se nelze zcela oprostit od ostatních faktorů. Historická blízkost Indie a Pákistánu se projevuje početnými komunitami těchto národností ve Velké Británii. V případě Polska je pak vliv míry nezaměstnanosti a výše minimální mzdy na počty imigrantů ještě větší, i když také ne jediným faktorem. Restrikce vstupu na pracovní trh, které Velká Británie neuplatnila, hrály také relativně velkou roli, i když jen v případě občanů ze zemí Evropské unie. Pro občany ze třetích zemí je nutná vízová povinnost pro vstup do Velké Británie.

5. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit problematiku migrace a multikulturalismu v jednotlivých vybraných státech Evropské unie. Práce je zejména zaměřena na ekonomickou migraci, která patří k nejstarším typům migrace. Ekonomické důvody migrace zde jsou po staletí a také ještě po další staletí zde budou. V průběhu světového dění zde jsou i ostatní motivy jako politická migrace, která je však nárazová a v současnosti se týká malé části světové populace, ale není vyloučeno, že do budoucnosti se nebude dále rozšiřovat. Z pohledu budoucího vývoje je označena environmentální migrace jako problém a dle mého názoru se bude dále rozšiřovat a bude získávat neustále větší podíl na míře migrace. Evropská unie se snaží problémy migrace řešit, i když z mého pohledu ne příliš efektivně, zejména na poli integrace cizinců do společnosti. Samozřejmě to nelze takto jednoduše předeslat, ale pro vyřešení tohoto problému bude potřeba ústupků z obou stran a to jak z pohledu států, tak z pohledu migrantů. Zejména kulturní různorodost a neochota některých migrantů vzdát se svých zvyků může být problém. Můj názor na tuto problematiku je, že pokud se migrant rozhodne odejít do cizí země a to z jakéhokoli důvodu, měl by přijmout kulturní zvyky dané země, nebo se alespoň snažit jistým způsobem nevybočovat. Je to toto jeden z faktorů, které by měl každý migrant před opuštěním své země zvážit a učinit rozhodnutí. Je-li takového kroku schopen. Samozřejmě je nutnost kompromisu na obou stranách a nikdo by neměl někomu cokoli zakazovat, pokud to neohrožuje zdravý vývoj jednotlivých zemí. Pokus implementovat vliv míry nezaměstnanosti a výši minimální mzdy na počty imigrantů byl do jisté míry zdařilý, ale jak je možno posoudit v této práci, pouze dva faktory, byť velmi důležité, jednoduše nestačí na posouzení celé situace z pohledu migrace a vždy je nutno přidat různé proměnné, které mají také rozhodující vliv. Avšak z pohledu pracovní migrace se právě vliv míry nezaměstnanosti a výše minimální mzdy ukázaly být jako velmi důležité, ale řekněme, že pokud více zemí splňuje požadavky migranta na tyto veličiny, jsou to právě ostatní faktory jako kulturní, jazyková a geografická blízkost, náboženské vyznání v zemi nebo třeba již vytvořená komunita občanů daného státu v cílové zemi, které mají ten poslední a rozhodující vliv. V praxi to znamená, že se člověk rozhodne migrovat za prací. Potřebuje uživit rodinu a dětem zaplatit studium. Spočítá si, že náklady na jeho život v zemi a další náklady na uživení rodiny a studium dětí a logicky vybírá zemi, která mu tuto částku dokáže zajistit třeba už v podobě minimální mzdy. Pak přichází v úvahu faktor míry nezaměstnanosti, kdy mu míra nezaměstnanosti ukáže, jak dalece je pro něj reálné aby našel v cílové zemi

zaměstnání. Dejme tomu, že tyto požadavky splňuje více zemí a právě v tomto okamžiku přichází na řadu ostatní faktory, které jsou ve své podstatě nedůležité, avšak rozhodující.

Seznam literatury

Knihy

1. ASLAN, Ednan. *Migrace a kulturní konflikty: evropské migrace dvou staletí*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2011. 322 s. ISBN 978-808-7284-070.
2. BADE, K. J. *Evropa v pohybu. Evropské migrace dvou staletí*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 497 s. ISBN 80-7106-559-5.
3. BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 347 s. ISBN 80-7325-020-9.
4. BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. 308 s. ISBN 80-210-3875-6.
5. BATEMAN, Graham a Victoria EGANOVÁ. *Encyklopedie Zeměpis světa*. 1. vyd. Columbus. 2002. 512 s. ISBN 80-901-7276-8.
6. CASTLES, Stephen a Mark J. MILLER. *The age of migration: International population movements in the modern World*. 4th ed. New York: The guilford press, 2009. 370 s. ISBN 978-1-60623-070-1
7. CIHELKOVÁ, Eva a kol., *Světové ekonomika: obecné trendy rozvoje*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 273 s. ISBN 978-80-7400-155-0
8. DOHNALOVÁ, Eva a Michal ČÁSTEK. *Úvod do sociální práce s migranty: problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice*. 1. Vyd. Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012. 124 s. ISBN 978-80-87623-02-2.
9. HAZARI, Bharat R. *Migration, unemployment and trade*. 1. vyd. Boston: Kluwer Academic Publishers, 2001. 274 s. ISBN 07-923-7310-3.
10. JUREČKA, Václav a kol. *Mikroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 359 s. ISBN 978-80-247-3259-6.
11. KLIKOVÁ, Christiana a Igor Kotlán. *Hospodářská politika: teorie a praxe*. 1. vyd. Ostrava: Sokrates, 2003. ISBN 80-86572-35-8.
12. KOTLÁN, Igor a kol. *Aplikovaná hospodářská politika*. 1. vyd. Ostrava: Sokrates, 2001, 97 s. ISBN 80-865-7201-3.
13. KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-717-9455-4.

14. MASSEY, Doreen. *Space, place and Gender*. 1. vyd. Minnesota: University of Minnesota press, 1994. 290 s. ISBN 978-0816626175.
15. MCCONNELL, Campbell R, Stanley L BRUE a Sean Masaki FLYNN. *Microeconomics: principles, problems, and policies*. 19th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2012. 517 s. ISBN 00-774-4162-1.
16. NAVRÁTIL, Boris a kol., *Evropská unie a integrační procesy, terminologický slovník*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012. 178 s. ISBN 978-80-248-2904-3.
17. PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. 1. vyd. Ostrava: Key publishing, 2013. 92 s. ISBN 978-80-7418-161-0.
18. SCHEU, Herald Christia. *Migrace a kulturní konflikty*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2011. 322 s. ISBN 978-80-87284-07-0.
19. UHEREK, Zdeněk, *Migration, diversity and their management*. 1. vyd. Praha: Institute of Ethnology, Academy of Sciences of the Czech Republic. 2011. 298 s. ISBN 978-808-7112-465.

Elektronické publikace

20. BAUER, K. Thomas a Klaus F. Zimmermann. *Assessment of Possible Migration Pressure and its Labour Market Impact Following EU Enlargement to Central and Eastern Europe* [online]. [21.4.2014]. Dostupné z: http://www.iza.org/highlights/manage_highlights/docs/iza_report_03.pdf
21. DUSTMANN, Christian a Francesca Fabbri. *The impact of immigration on UK labour market* [online]. [21.4.2014]. Dostupné z: http://www.cream-migration.org/publ_uploads/CDP_01_05.pdf
22. EUROSTAT. *Population and social conditions*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-12-031/EN/KS-SF-12-031-EN.PDF
23. GRILL, Jan. *Nucená migrace a rozvojové projekty* [online]. 2010, [10.12.2013]. Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/JGrill_Nucena_migration_a_rozvojove_projekty.pdf
24. LENOMAR, Aleš. *Mezinárodní pracovní migrace ve vybraných zemích střední Evropy* [online]. 2010 [cit. 20.12.2013]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/50555/esf_m_a2/DP-Ales_Lenomar-TEXT.pdf

25. OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. *Population by country of birth and nationality report* [online]. ONS [20.4.2014]. Dostupné z: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171776_324663.pdf
26. REED, Howard a Maria Latorre. *The economic impacts of migration on UK labour market, Economics of migration working paper 3* [online]. [19.4.2014]. Dostupné z: <http://www.newunionism.net/library/internationalism/IPPR%20-%20Economic%20Impacts%20of%20Migration%20on%20the%20UK%20Labour%20Market%20-%202009.pdf>
27. SPĚVÁČEK, Vojtěch. *Alternativní ukazatelé ekonomické výkonnosti a blahobytu* [online]. [12.12.2013]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Spevacek.pdf>

Internetové zdroje

28. ANTROPOLOGIE.ZCU.CZ. *Migrace* [online]. [11.12.2013]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/migrace>
29. CASTLES, Stephen. *Enviromental change and forced migration* [online]. 2001, [1.4.2014]. Dostupné z: http://www.preparingforpeace.org/castles__environmental_change_and_forced_migration.htm
30. DEMOGRAFIE.INFO. *Migrace* [online]. [9.12.2013]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_migrace
31. EUROACTIV.CZ. Volný pohyb pracovníků v rozšířené EU. [online]. [1.4.2014]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/voln-pohyb-pracovnk-v-rozen-eu>
32. EUROSTAT. *Crude rate of net migration with adjustment*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdde230>
33. EUROSTAT. *Emmigration*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
34. EUROSTAT. *Immigration*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
35. EUROSTAT. *Migration and migrant population statistics*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics

36. EUROSTAT. *Minimum wages*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=earn_mw_cur&lang=en
37. EUROSTAT. *Population*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
38. EUROSTAT. *Unemployment*. Eurostat [online]. 2014 [2.4.2014]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec450&plugin=1>
39. EVROPSKÁ UNIE. Členské státy Evropské unie [online]. EU [12.3.2014]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/eu-.history/index_cs.htm
40. KAVELOVÁ, Hana. *Ekonomické ukazatele ovlivňující migraci* [online]. 2003, [10.12.2013]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ekonomicke-ukazatele-ovlivnujici-migraci>
41. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Přístup k nelegální migraci* [online]. MVČR [11.12.2013]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>
42. ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Index lidského rozvoje* [online]. OSN [11.12.2013]. Dostupné z: <https://data.undp.org/dataset/Table-1-Human-Development-Index-and-its-components/wxub-qc5k>
43. REFLEX.CZ. *Uprchlíci z lampedusy mají volnou cestu do Francie*. [online]. [2.2.2014]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/politika/41343/uprchlici-z-lampedusy-maji-volnou-cestu-do-francie.html>
44. SUDETENLAND.CZ. *Německý odsun*. [online]. [1.2.2014]. Dostupné z: <http://sudetenland.cz/category/nemecky-odsun/>
45. THE NATIONAL ITALIAN AMERICAN FOUNDATION. NIAF: *Italian American contribution* [online]. 2012 [1.2.2014]. Dostupné z: <https://www.niaf.org/research/contribution.asp>

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 5.5. 2014

Pavel Vaněk